

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหาร
กับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ
ในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

นางสมร บุญวิสูตร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกบริหารโรงพยาบาล สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

Relationship between Personal and Administrative Factors
and Pharmaceutical Management Effectiveness of Primary
Care Units in Pakpayoon District, Phatthalung Province

Mrs. Samon Bunwisoot

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Health in Hospital Administration

School of Health Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหาร
กับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ
ในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

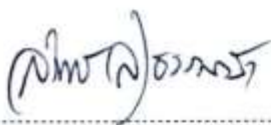
ชื่อและนามสกุล นางสมร บุญวิสูตร
วิชาเอก บริหารโรงพยาบาล
สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พานี สิตกะลิน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พานี สิตกะลิน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารยา ประเสริฐชัย)

.....
(รองศาสตราจารย์สุราษฎร์ สุธรรมาสา)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ ในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

ผู้ศึกษา นางสาว บุญวิสูตร รหัสนักศึกษา 2565000060 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พาณี สีตกะลิน **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยส่วนบุคคล 2) ระดับปัจจัยทางการบริหาร 3) ระดับประสิทธิภาพงาน 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูนทั้งหมด จำนวน 76 คน เครื่องมือคือแบบสอบถาม ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหารและส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ มีค่าความตรง 0.85 และค่าความเที่ยง 0.89 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 71.05 อายุเฉลี่ย 38.40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 56.58 ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขร้อยละ 43.42 อายุราชการระหว่าง 1-10 ปี ร้อยละ 36.84 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านอายุราชการอยู่ในระดับสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.37 2) ระดับปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับสูงค่าเฉลี่ย 3.30 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดค่าเฉลี่ย 3.57 3) ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.08 4) ระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.27 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

ผลสำเร็จของการศึกษานี้ สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยปฐมภูมิให้เป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางการบริหาร ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

Independent Study title: Relationship between Personal and Administrative Factors and Pharmaceutical Management Effectiveness of Primary Care Units in Pakpayoon District, Phatthalung Province

Author: Mrs. Samon Bunwisoot; **ID:** 2565000060; **Degree:** Master of Public Health;

Independent Study advisor: Dr. Panee sitakalin, Associated Professor;

Academic year: 2015

Abstracts

This survey research was to investigate: 1) level of personal factor; 2) level of administrative factor; 3) level of efficiency pharmaceutical management; 4) relationship between personal factor and pharmaceutical management effectiveness; and 5) Relationship between administrative factor and pharmaceutical management effectiveness of primary care units in Pakpayoon district , Phatthalung province .

The study population was 76 staff working in the primary health care units in Pakpayoon district. A questionnaire, comprising three parts: personal factor, management factor, and pharmaceutical management effectiveness, was administered for data collection. Validity and reliability of the questionnaire were .85 and .89. Data were analyzed into frequency percentage, average, standard deviation, and Pearson's correlation coefficients.

This research found that: 1) most participants were female (71.05%), with an average age of 38.40 years old, holding a bachelor's degree (56.58%), currently public health official (43.42%), in a group of 1-10 years of service (36.84%). The highest personal factor was years of service ($M=3.27$); 2) Regarding the administrative factor, it was at a high level ($M=3.30$). When inspecting individual factors, it was found that the highest average factor was staff development ($M=3.57$); 3) Regarding pharmaceutical management effectiveness, it was found at a high level. When inspecting individual factors, it was found that the highest average factor was dispensing factor ($M=3.08$); 4) Relationship between personal factor and pharmaceutical management effectiveness was at a high level ($M=3.27$). The personal factor was positively correlated with pharmaceutical management at a significant level ($p < <0.001$); and 5) Relationship between management factor and pharmaceutical management effectiveness was positively correlated at a significant level ($p < 0.001$).

Implication of the current study was that the findings could be used for decision making on resource management for pharmaceutical management effectiveness of the primary care units, in compliance with the standard and context.

Keywords: Personal factors, Administrative factors, Pharmaceutical Management effectiveness

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีเนื่องจากความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พาณี สีตกะสิน อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้ความกรุณา ให้คำแนะนำและติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้อย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่ง สำเร็จเรียบร้อย ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนทำให้การศึกษานี้เสร็จสิ้นไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ คุณประสาท สงธนู สาธารณสุขอำเภอบางปะอิน ภก.พินิจสินธุ์ เพชรมณี และภญ.จามรี ไตรจันทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่านในการอนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม และ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพิจิตร ทุกท่านที่กรุณา เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษานี้ ผู้ศึกษาขออุทิศแด่บุพการีและคณาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หากมีข้อผิดพลาดประการใด ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สมร บุญวิสูตร

เมษายน 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
ทฤษฎีทางการบริหาร	9
ปัจจัยทางการบริหาร	12
มาตรฐานงานบริหารเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการปฐมภูมิ	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
คุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล	36
ระดับปัจจัยทางการบริหาร	40
ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์.....	50
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์.....	51
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	52
สรุปการวิจัย.....	52
อภิปรายผล.....	55
ข้อเสนอแนะ.....	59
บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก.....	68
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม).....	69
ข แบบสอบถามการวิจัย.....	71
ประวัติผู้ศึกษา.....	78

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 36
ตารางที่ 4.2	ระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์..... 38
ตารางที่ 4.3	ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุดต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์... 38
ตารางที่ 4.4	ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งงานต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์..... 39
ตารางที่ 4.5	ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุราชการต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ 40
ตารางที่ 4.6	ระดับของปัจจัยทางการบริหาร (N=76)..... 40
ตารางที่ 4.7	ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านพัฒนาบุคลากรประจำแณกรายข้อ (N=76)..... 41
ตารางที่ 4.8	ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณประจำแณกรายข้อ (N=76)..... 43
ตารางที่ 4.9	ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ประจำแณกรายข้อ (N=76)..... 44
ตารางที่ 4.10	ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านกระบวนการบริหารประจำแณกรายข้อ (N=76).... 45
ตารางที่ 4.11	ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ (N=76) 47
ตารางที่ 4.12	ระดับประสิทธิภาพด้านการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์ประจำแณกรายข้อ (N=76) 47
ตารางที่ 4.13	ระดับประสิทธิภาพด้านการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์ประจำแณกรายข้อ (N=76)..... 49
ตารางที่ 4.14	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์..... 50
ตารางที่ 4.15	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์.. 51

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ภาพที่ 1.2 บัญชีรับ-จ่ายเวชภัณฑ์ (Stock card)	24

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารถือเป็นกระบวนการดำเนินงานซึ่งเป็นศาสตร์และศิลป์ที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร กล่าวคือจะต้องมีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ การบริหารนั้นต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้บริหารเพื่อจะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ตามหลักการและนำทฤษฎีไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ ซึ่งเรียกว่า 4M ประกอบด้วย บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และวิธีการจัดการหรือกระบวนการบริหารจัดการ (Management) (ทองหล่อ เดชไทย, 2545) ซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของปัจจัยทางการบริหารที่นำมาใช้ หากองค์กรมีข้อจำกัดทางการบริหาร อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและคุณภาพขององค์กรนั้นได้

ปัจจุบันการให้บริการสุขภาพจำเป็นต้องให้บริการเพื่อครอบคลุมสุขภาพทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งปัจจัยหลักในการให้บริการสุขภาพดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยยาและเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยาในการให้บริการ การบริหารเวชภัณฑ์นับว่าเป็นหัวใจของหน่วยงานที่ให้บริการในระบบสาธารณสุข การบริหารเวชภัณฑ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความประหยัดงบประมาณเป็นอย่างมาก การบริหารให้ดีต้องคำนึงถึงหลักการโดยอาศัยหลักความรู้ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารเวชภัณฑ์ คือการบริหารจัดการยาและเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยาและเวชภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งการบริหารจัดการเรื่องยาจะแตกต่างจากวัสดุอื่น เนื่องจากยามีอายุการใช้งานและเสื่อมสภาพได้ง่าย ยาชนิดเดียวกันอาจมีคุณภาพแตกต่างกัน การเลือกใช้ยาขึ้นอยู่กับความรู้ความชำนาญและดุลยพินิจของผู้สั่งใช้ยากับผู้ป่วยแต่ละราย จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม การบริหารเวชภัณฑ์ที่ดีจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบ ซึ่งประกอบด้วย การคัดเลือกยา การจัดหา การกระจายยาเพื่อให้เกิดการใช้ยาที่เหมาะสม ส่วนการบริหารเวชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพคือ การบริหารจัดการเรื่องเวชภัณฑ์ที่ใช้ในหน่วยบริการปฐมภูมิให้เพียงพอเหมาะสม มีคุณภาพ ให้ผู้ป่วยได้รับยาตามที่มีผู้สั่งใช้ยาต้องการใช้ อย่างถูกหลักวิชาการและเป็นยาที่มีคุณภาพในการรักษา มีการบริหารงบประมาณค่าเวชภัณฑ์อย่างเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อผู้ป่วย ต่อหน่วยบริการปฐมภูมิ และต่อ

บุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาพยาบาล (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2542) การเกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์หรืออันตรายจากการใช้เวชภัณฑ์จะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก หากผู้รับบริการได้รับเวชภัณฑ์ที่ด้อยคุณภาพหรือไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพที่สูงขึ้นทั้งในส่วนของสถานบริการและผู้รับบริการ ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายในการพัฒนาระบบธรรมาภิบาลของหน่วยงาน โดยเฉพาะระบบบริหารยาและเวชภัณฑ์ 5 ด้าน คือ ความเป็นนิติรัฐ ความโปร่งใส ความพร้อมรับผิดชอบ ความมีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม (สำนักบริหารการสาธารณสุข, 2557)

หน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งได้แก่ ศูนย์สุขภาพชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ถือได้ว่าเป็นหน่วยบริการระดับแรกหรือด่านหน้าของกระทรวงสาธารณสุขที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนและชุมชนมากที่สุด มีหน้าที่ในการดูแลประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างใกล้ชิด ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยให้การดูแลตั้งแต่ก่อนป่วย ไปจนถึงการดูแลเบื้องต้นเมื่อเจ็บป่วย และการดูแลหลังจากเจ็บป่วย ให้ครอบครัวคลุ้มคลั่งประกอบทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำรงชีพและเกิดชุมชนเข้มแข็งต่อไป ภายใต้ต้นทุนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ที่เป็นแบบแผนของแต่ละพื้นที่ได้ การให้บริการของหน่วยบริการระดับปฐมภูมิจะมุ่งเน้นการจัดบริการเชิงรุก โดยให้บริการทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันและควบคุมโรคซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขของแต่ละพื้นที่ โดยการประสานความร่วมมือในลักษณะภาคีเครือข่ายสุขภาพหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดระบบการดูแลสุขภาพ ได้แก่ ชุมชน ส่วนราชการอื่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการดูแลสุขภาพให้แก่บุคคล ครอบครัวและชุมชน แบบครบวงจรต่อเนื่องและเป็นองค์รวม ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันควบคุมโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการรักษาอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพได้ในที่สุด ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดระบบสุขภาพที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืนสอดคล้องกับสภาพการณ์ของปัญหาสุขภาพ ปัญหาสาธารณสุขและบริบทของแต่ละพื้นที่ และประชาชนมีสุขภาพที่ดีตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (ไพจิตร วราชิตและคณะ, 2553) ดังนั้นการบริการของหน่วยบริการปฐมภูมิ ควรมีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สามารถให้บริการในระดับปฐมภูมิได้อย่างมีคุณภาพ

สำหรับอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีหน่วยบริการระดับปฐมภูมิกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทั้งหมด 18 แห่ง เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 16 แห่ง และศูนย์สุขภาพชุมชนจำนวน 2 แห่ง จากการตรวจประเมินการพัฒนางานบริหารเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการปฐมภูมิที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของโรงพยาบาลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ประจำปี 2558 พบว่า หน่วยบริการปฐมภูมิดังกล่าวมีข้อจำกัดในระบบบริหารจัดการเวชภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดปัญหาที่สำคัญของ

งานบริหารเวชภัณฑ์ ได้แก่ ไม่มีระบบการควบคุมวันหมดอายุยา จำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 72.23) ไม่มีการใช้ระบบ stock card ในการควบคุมการรับ - จ่ายเวชภัณฑ์ จำนวน 12 แห่ง (ร้อยละ 66.67) ในการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์พบว่าการเบิก-จ่ายไม่เป็นปัจจุบันและจำนวนยาที่มีอยู่จริงไม่ตรงกับที่บันทึกไว้ จำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ 44.45) การจัดเก็บเวชภัณฑ์ไม่เป็นหมวดหมู่ จำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 33.34) สถานที่จัดเก็บเวชภัณฑ์ไม่เป็นสัดส่วน จำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 22.23) การจัดวางเวชภัณฑ์ไม่เป็นระเบียบและไม่ใช้ระบบการ first in first out จำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 22.23) สถานที่จัดเก็บเวชภัณฑ์ ไม่สะอาด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก มีแมลงและสัตว์กัดแทะ จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 16.67) พบยาเสื่อมสภาพหรือหมดอายุ จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 16.67) ไม่มีการควบคุมอุณหภูมิสำหรับเวชภัณฑ์ที่ต้องควบคุมอุณหภูมิ จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 11.12) ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการสูญเสียงบประมาณและส่งผลต่อการคุณภาพให้บริการผู้ป่วย นอกจากนี้ยังพบว่ามูลค่าเบิกเวชภัณฑ์ยาของหน่วยบริการปฐมภูมิมิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 1,794,457.69 บาท ในปีงบประมาณ 2556 เป็น 1,828,645.91 บาท ในปีงบประมาณ 2557 และเป็น 2,311,146.11 บาท ในปีงบประมาณ 2558 ประเด็นดังกล่าวข้างต้นสะท้อนประสิทธิภาพของการบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ ประสิทธิภาพการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์ และประสิทธิภาพการควบคุมการเก็บรักษาเวชภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บรักษาเวชภัณฑ์หากไม่เป็นไปตามหลักวิชาการจะส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้รับบริการโดยตรง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และวิธีการจัดการหรือกระบวนการบริหาร (Management) ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ การบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น (สุภาวดี ศรีสามาตย์ , 2556) การบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลชุมชนในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 (ดุขฎี ศรีวิชา, 2556) การปฏิบัติงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัยพื้นที่อำเภอโชนใต้ จังหวัดขอนแก่น (บุญทัน สมิน้อย, 2554) การปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้านการประเมินผลของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ (สุกัญญา มีกำลัง และ ประจักษ์ บัวผัน, 2553) ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น (บุญถม ชัยฉนวน ,2553) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในจังหวัดอุดรธานี (วรรณลดา กลิ่นแก้ว, 2552) ซึ่งในมุมมองของผู้ทำการศึกษาคิดว่าปัจจัยทางการบริหารดังกล่าวน่าจะมีผลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิด้วยเช่นกัน อีกทั้งการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริการกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิพบว่ามียอยู่อย่างจำกัด และจากปัญหาการบริหารเวชภัณฑ์ดังกล่าวข้างต้นที่

เกิดขึ้นภายในหน่วยบริการปฐมภูมิที่รับผิดชอบ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง โดยมุ่งเน้นศึกษาจากประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการปฐมภูมิตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งปฏิบัติงานเพื่อจะได้นำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์หน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

2.2 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหารของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

2.3 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

2.5 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารหลายด้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ระดับการศึกษาสูงสุด
- 2) ตำแหน่งงานปัจจุบัน
- 3) อายุราชการ

3.1.2 ปัจจัยทางการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่

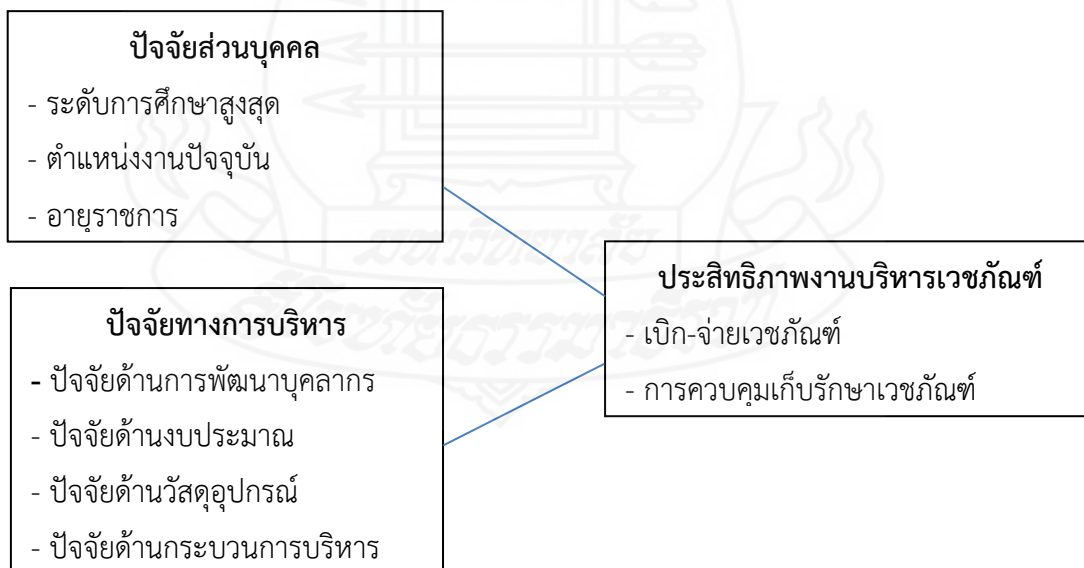
- 1) ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร
- 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ
- 3) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์
- 4) ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร

3.2. ตัวแปรตาม

3.2.1 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์
- 2) การควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์

จึงเป็นที่มาของกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพงานบริหาร
 เวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

5. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงาน
 บริหารเวชภัณฑ์ ระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับประสิทธิภาพการบริการเวชภัณฑ์ ความสัมพันธ์
 ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย
 ทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งประชากรที่ใช้ศึกษา
 คือเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จำนวน
 76 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน
 พ.ศ. 2558 โดยศึกษาปัจจัยดังต่อไปนี้

5.1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- 5.1.1 ด้านการศึกษาสูงสุด
- 5.1.2 ด้านตำแหน่งงานปัจจุบัน
- 5.1.3 ด้านอายุราชการ

5.2 ปัจจัยทางการบริหาร

- 5.2.1 ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร
- 5.2.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ
- 5.2.3 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์
- 5.2.4 ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร

5.3 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

- 5.3.1 การเบิกจ่ายเวชภัณฑ์
- 5.3.2 การควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะนำข้อมูลมาใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่

6.1.1 ระดับการศึกษาสูงสุด หมายถึง ระดับการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามจบสูงสุด ประกอบด้วย ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท

6.1.2 ตำแหน่งงานปัจจุบัน หมายถึง ตำแหน่งงานปัจจุบันที่ผู้ตอบแบบสอบถามดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงที่ได้ทำแบบสอบถาม อันได้แก่ ตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุข และพยาบาลวิชาชีพ

6.1.3 อายุราชการ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่ได้รับบรรจุเป็นข้าราชการหรือจ้างเป็นลูกจ้างแล้วแต่กรณี ของผู้ตอบแบบสอบถามหากคำนวณแล้วระยะเวลามีเศษปีมากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี มีระดับการวัดเป็นอัตราส่วนสเกล (Ratio Scale) วัดเป็น ปี

6.2 ปัจจัยทางการบริหาร

หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

6.2.1 ปัจจัยด้านพัฒนาบุคลากร (Man) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรหรือคนที่ปฏิบัติงานของหน่วยบริการปฐมภูมิซึ่งประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหา การคัดเลือก การปฐมนิเทศ การฝึกอบรมและพัฒนา และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

6.2.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ ประกอบด้วย แหล่งงบประมาณ ความเพียงพอของงบประมาณ และการบริหารจัดการด้านงบประมาณ

6.2.3 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิประกอบด้วย การวางแผน การกำหนดความต้องการ การจัดหา การแจกจ่าย การบำรุงรักษา และการจำหน่าย

6.2.4 ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร (Management) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการที่ใช้ในการปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ และการควบคุม

6.3 เวชภัณฑ์

หมายถึง ยาและเวชภัณฑ์ที่มีค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ ตามรายการบัญชีเวชภัณฑ์ที่ใช้ในหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอ ปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2559 ทั้งนี้ไม่รวมถึงครุภัณฑ์ทางการแพทย์

6.4 การบริหารเวชภัณฑ์

หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการและกำกับดูแล เพื่อให้ยาและเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยามีคุณภาพ เพียงพอ พร้อมใช้สำหรับการให้บริการของหน่วยบริการปฐมภูมิ รวมถึงมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับหลักวิชาการและระเบียบแบบแผนการปฏิบัติ กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

6.5 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

หมายถึง ประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ และประสิทธิภาพการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์ เป็นการดำเนินการเพื่อให้ไม่มีเวชภัณฑ์ วัสดุการแพทย์ ที่เสื่อมสภาพ ซึ่งพิจารณาจากวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ สภาพของบรรจุภัณฑ์ซึ่งต้องมีฉลากและรายละเอียดครบถ้วน ไม่เลอะเลือน ภาชนะบรรจุภัณฑ์ไม่มีรอยร้าวซึม มีการจัดเก็บเวชภัณฑ์ยาในสถานที่ที่เหมาะสม มีระบบการเบิก-จ่าย ที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีการบันทึกข้อมูลที่เป็นข้อมูลล่าสุดเป็นปัจจุบัน และมีระบบการรายงาน ตามที่มาตรฐานกำหนด

6.6 หน่วยบริการปฐมภูมิ

หมายถึง ศูนย์สุขภาพชุมชน (Primary health care unite: PCU) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จำนวน 18 แห่ง

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับโรงพยาบาลและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนทรัพยากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุงครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมความรู้ แนวคิด ทฤษฎีจากวรรณกรรม เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ทฤษฎีทางการบริหาร
2. ปัจจัยทางการบริหาร
3. มาตรฐานการบริหารเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการปฐมภูมิ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีทางการบริหาร

การบริหารเป็นศิลปะในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการอาศัยคน เงิน และวัสดุสิ่งของเป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน (Harold koontz) กล่าวได้ว่าการบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารอย่างประหยัดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งผู้บริหารจะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารที่สำคัญ เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม จึงพูดได้ว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ คือผู้ที่สามารถประยุกต์เอาศาสตร์การบริหารไปใช้ได้อย่างมีศิลปะนั่นเอง

ไวริริช และคูนต์ (Wehrich & Koontz,1993) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้ การบริหารเป็นกระบวนการของการตัดสินใจในกระบวนการบริหารทรัพยากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยหน้าที่สำคัญ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็นกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยเน้นหนักที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญ และการกำหนดแผนเป็นสำคัญ

ทงหล่อ เดชไทย (2545) ได้ให้ความหมายของการบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

ประจักษ์ บัวผัน (2553) กล่าวว่า ปัจจัยการบริหาร ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนและการจัดงบประมาณ การจัดองค์การรวมทั้งการประสานงาน การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การควบคุม รวมถึงการรายงานผลด้วย

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2553) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น

- 1) การบริหารนโยบาย (Policy)
- 2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority)
- 3) การบริหารคุณธรรม (Morality)
- 4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society)
- 5) การวางแผน (Planning)
- 6) การจัดองค์การ (Organizing)
- 7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing)
- 8) การอำนวยความสะดวก (Directing)
- 9) การประสานงาน (Coordinating)
- 10) การรายงาน (Reporting)
- 11) การงบประมาณ (Budgeting)

ดังนั้นการนำกระบวนการบริหารหรือปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการบริหารมาใช้ซึ่งเรียกว่า แพมส์ - โปสคอร็บ (PAMS - POSDCoRB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมายกระบวนการบริหาร

Luther Gulick และ Lyndall Urwick ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือ Paper on the Science of Administration โดยเสนอแนวคิดกระบวนการทางการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า POSDCoRB ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการซึ่งประกอบด้วย

P	=	Planning	การวางแผน
O	=	Organizing	การจัดองค์การ
S	=	Staffing	การสรรหาคนเข้าทำงาน

D	=	Directing	การอำนวยการ
CO	=	Coordinating	การประสานงาน
R	=	Reporting	การรายงาน
B	=	Budgeting	การงบประมาณ

นาริน (2553) กล่าวว่า กระบวนการบริหารจัดการในองค์กรนั้น ประกอบไปด้วย แนวความคิดทางบริหารที่หลากหลาย เช่นหลัก POSDC, POLC, POSCoRB เป็นต้น ซึ่งผู้บริหาร องค์กรมีหน้าที่ที่จะเลือกสรรเอาหลักการในการบริหารที่เหมาะสมมาประยุกต์หรือปรับใช้กับองค์กร ของตนเพื่อประโยชน์ขององค์กร แต่โดยรวมแล้วหลักการบริหารจะประกอบไปด้วยขั้นตอนเหล่านี้คือ

- 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมาย หรือ วัตถุประสงค์ สำหรับช่วงเวลาในอนาคต และวิธีการให้องค์การบรรลุเป้าหมาย โดยยึดหลักความมี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากที่สุด
- 2) การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง ขบวนการของการกำหนดรูปแบบโครงสร้าง ขององค์กร กฎเกณฑ์ ที่จะใช้ควบคุมทรัพยากรต่างๆ ให้ทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายของ องค์กร โดยจะต้องมีการกำหนดอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ของพนักงานแต่ละคนว่าใครทำ อะไร ใช้วิธี และเครื่องมืออะไรบ้าง ในการทำงานตามกฎเกณฑ์เฉพาะที่จะทำให้งานนั้นดำเนินไปได้
- 3) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง หน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล โดย เริ่มตั้งแต่ เสาะหา คัดเลือก บรรจุคนที่มีความรู้ ความสามารถเข้าทำงาน พัฒนาฝึกอบรมให้บุคคลกร มีความสามารถมากขึ้นในการทำงาน
- 4) การสั่งการ (Directing) หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้การกระทำต่างๆของทุก ฝ่ายในองค์กร เป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
- 5) การควบคุม (Controlling) หมายถึง การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานต่างๆ ว่า เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่และมีข้อบกพร่องอะไรที่จะต้องทำการแก้ไขหรือไม่
- 6) ภาวะผู้นำในองค์กร (Leading) หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมองค์การ การใช้อำนาจหน้าที่ แรงจูงใจ อันจะทำให้บุคลากรขององค์การสามารถทำงานได้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การตั้งไว้

กระบวนการของการบริหารของแต่ละองค์กรนั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าองค์กร ไหนจะใช้วิธีการใดในการบริหารจัดการกับทรัพยากรภายในองค์กรของตน เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดตามที่องค์กรนั้นๆได้วางไว้

สำหรับทฤษฎีที่เข้ามาสู่การบริหารนั้นได้มีผู้คิดค้นมากมายแต่ปรากฏว่ายังไม่มีทฤษฎีใดที่ สามารถช่วยอธิบายปรากฏการณ์ในการบริหารงานได้หมด ปัญหาหนึ่งอาจจำเป็นต้องใช้หลายทฤษฎี หรือทฤษฎีหนึ่งซึ่งมีหลักการดีและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายอาจไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้

ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละปัญหา สภาพการณ์ของสังคม และกาลเวลาที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม คูนท์ (Koontz) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีหรือหลักในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงลักษณะของทฤษฎีในเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพของงาน การช่วยวิเคราะห์งานเพื่อการปรับปรุงพัฒนา การช่วยงานด้านวิจัยขององค์กรให้ก้าวหน้า ตรงกับความต้องการของสังคม และทันสมัยกับโลกที่กำลังพัฒนา

2. ปัจจัยทางการบริหาร

การบริหารถือเป็นการดำเนินงานซึ่งเป็นการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร กล่าวคือจะต้องมีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ การบริหารนั้นต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้บริหารเพื่อจะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ มีผู้ให้ความหมายของปัจจัยทางการบริหารไว้หลายท่านดังนี้

สมคิด บางโม (2538) ได้กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการมี 4 ประการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Method) ปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ประการ เป็นสิ่งจำเป็นเพราะประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยในด้านธุรกิจ นอกจากนี้ปัจจัยทางการบริหาร 4M ได้ถูกนำเข้าไปในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโต พัฒนาก้าวหน้าไปพร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการที่เติบโตและพัฒนาขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรเพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย ดังนั้นจึงได้กล่าวถึงปัจจัยของการจัดการว่าเป็น 6M ซึ่งได้เพิ่มขึ้นอีก 2M ซึ่งประกอบด้วย เครื่องจักรกล (Machine) และ การตลาด (Market)

สมาน รังสิโยภุชณ์ (2541) กล่าวว่า ปัจจัยการบริหารคือ ทรัพยากรบริหารหรือปัจจัยบริหาร (Administrative Resource) ที่ใช้ในการบริหารอันสำคัญ มีอยู่ 4 ประการคือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการจัดการ (Method) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า 4M การที่จัดปัจจัยทั้งสี่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร ก็เพราะการบริหารเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญไม่ว่าการบริหารนั้นจะเป็นการบริหารราชการหรือบริหารเอกชนก็มีปัจจัยทั้ง 4 ประการเป็นพื้นฐานเสมอ

ตุลา มหาผสุธานนท์ (2545) กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการมี 4 ประการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Method) แต่ทรัพยากรเพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย จึงได้เพิ่มขึ้นอีก 2 M เป็น 6 M ได้แก่ เครื่องจักรกล

(Machine) และ การตลาด (Market) นอกจากนี้การทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญ หรือคุณค่าของจิตใจของผู้ปฏิบัติงานมีมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้น จึงเพิ่มขวัญและกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น 7 M และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วใครไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่มข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิต รวมเป็น 8 M ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่สิ้นสุดราบเท่าที่ระบบอุตสาหกรรมการผลิตการจัดจำหน่ายและการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปไม่หยุดยั้ง

ทองหล่อ เดชไทย (2545) กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐาน (Administrative Resources) ที่ใช้ในการบริหารอันสำคัญ 4 ประการ คือ คน(Man) เงิน(Money) วัสดุสิ่งของ(Material) และวิธีการจัดการ(Method) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า 4M การที่จัดว่าปัจจัยทั้ง 4 เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร เพราะว่าการบริหารเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยคน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการเป็นองค์ประกอบสำคัญไม่ว่าการบริหารนั้นจะเป็นการบริหารราชการหรือบริหารธุรกิจ

โดยสรุปปัจจัยทางบริหาร คือ ทรัพยากรขององค์กรที่ถูกนำมาใช้หรือสนับสนุนให้งานสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ คน(Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ(Material) และวิธีการจัดการหรือกระบวนการบริหาร(Management) หากปัจจัยทางบริหารดังกล่าวมีคุณภาพและความสมบูรณ์ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งองค์กรอาจเพิ่มการนำปัจจัยทางการบริหารด้านอื่นมาใช้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและความเหมาะสมขององค์กรนั้น ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำปัจจัยทางการบริหารทั้ง 4 ประการดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง โดยแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยทางบริหารด้านบุคลากรหรือกำลังคน (Man)

ประจักษ์ บัวผัน (2553) กล่าวว่า iva กำลังคนด้านสาธารณสุขเป็นทรัพยากรทางการบริหาร ที่มีความสำคัญมากที่สุด ถือว่าเป็นหัวใจในการดำเนินงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร บุคคลจะปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ที่ต้องอาศัยกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพพร้อมด้วย ซึ่งกิจกรรมในการบริหารกำลังคนสาธารณสุขประกอบไปด้วย การวางแผนกำลังคน การพยากรณ์กำลังคน การใช้กำลังคน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเตรียมพร้อมความพร้อมก่อนการเกษียณ

ธงชัย สันติวงษ์ (2537) กล่าวว่า ทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุดก็คือ คน (Man) เพราะเป็นทรัพยากรที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของทรัพยากรทางการบริหารอย่างอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดความสำเร็จของการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2543) กล่าวว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด หรือถือว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร กล่าวคือ คนเป็นผู้ออกแบบ ประดิษฐ์ คิดค้น ดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ คนเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรการเงิน และก็เป็นผู้บริหารจัดการคนในองค์กร ให้ขับเคลื่อนไปได้

ทองหล่อ เดชไชย (2545) กล่าวว่า ทรัพยากรด้านกำลังคนนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดเพราะการดำเนินงานในอดีตและอนาคต เป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น ฉะนั้น หากไม่มีทรัพยากรกำลังคนแล้ว ทรัพยากรทางด้านอื่นๆก็จะไม่มีความหมายใดๆ ความสำเร็จในการบริหารทรัพยากรบุคคลนั้นมีหลักการปฏิบัติที่สำคัญและจำเป็นต้องทราบดำเนินการอยู่สี่ประการ คือ 1) การวางแผนกำลังคน 2) การพยากรณ์กำลังคน 3) การใช้กำลังคน 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กล่าวโดยสรุปปัจจัยด้านบุคลากรหรือการพิจารณาอัตรากำลังคน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะทุกกิจกรรมล้วนเกี่ยวข้องกับอัตรากำลังคน ดังนั้นการบริหารทรัพยากรบุคคล ให้มีความรู้ความสามารถจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรต่อไปในอนาคต

2.2 ปัจจัยทางบริหารด้านเงินหรืองบประมาณ (Money)

ปิยธิดา ตรีเดช (2540) กล่าวถึงความสำคัญของการเงินหรืองบประมาณว่า เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงาน เนื่องจากการบริหารงานจะดำเนินการไปไม่ได้ หากขาดการสนับสนุนทางการเงิน การเงินมีประโยชน์ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงานและการควบคุมงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ คือ 1) การจัดหาเงินทุน 2) การวางแผนและควบคุมการใช้จ่ายเงิน 3) การตัดสินใจลงทุน

ทองหล่อ เดชไชย (2545) กล่าวถึงการเงินไว้ว่าเป็นทรัพยากรการบริหารที่จำเป็นอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้การบริหารมีความคล่องตัวมากขึ้น การเงินเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารคนเพราะการที่จะให้ได้มาซึ่งกำลังที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ต้องอาศัยเงินหรืองบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทน และนอกจากนี้เงินยังเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้เพื่อการดำเนินงานของสำนักงาน

ประจักษ์ บัวผัน (2553) กล่าวว่าปัจจัยด้านงบประมาณถือเป็นปัจจัยทางการบริหารที่มีความสำคัญที่สุดอีกปัจจัยหนึ่งเพราะเป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งปัจจัยทางการบริหารอย่างอื่น เช่น คน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องจักร ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งงบประมาณด้านสุขภาพ ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงาน เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

กล่าวโดยสรุปสำหรับปัจจัยด้านงบประมาณหรือการเงินเป็นทรัพยากรการบริหารที่จำเป็นอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้การบริหารมีความคล่องตัวมากขึ้น เป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งปัจจัยทางการ

บริหารอย่างอื่น เช่น คน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร นอกจากนั้นการเงินยังมีประโยชน์ด้านการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคคล การประสานงาน และการควบคุมงาน

2.3 ปัจจัยทางบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)

ปิยธิดา ตรีเดช (2540) กล่าวว่า วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องดูแลให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด คือ ต้องจัดทำตามที่หน่วยงานที่ต้องการใช้อย่างเพียงพอทันต่อความต้องการ ขณะเดียวกันมีการจัดซื้อจัดทำพัสดุเท่าที่จำเป็นจริงๆ เพื่อไม่ให้เป็นการเกะกะบริการพัสดุมากเกินไป และกล่าวถึงขั้นตอนในการบริหารพัสดุไว้ดังนี้

- 1) การวางแผนและกำหนดโครงการ
- 2) การกำหนดความต้องการ
- 3) การจัดหา
- 4) การแจกจ่าย
- 5) การบำรุงรักษา
- 6) การจำหน่าย

ทองหล่อ เดชไทย (2545) กล่าวว่า อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ อาจเรียกรวมกันว่า “พัสดุ” ซึ่งหมายถึง สิ่งที่เป็นทั้งปวงที่จัดหาไว้ในหน่วยงานเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท ด้วยการพิจารณาอายุการใช้งานเป็นหลัก คือ

- 1) ครุภัณฑ์ หมายถึง เครื่องใช้และสิ่งของต่างๆ ที่มีอายุการใช้งานนาน มีความคงทนถาวร และส่วนใหญ่มีราคาค่อนข้างแพง เมื่อเทียบราคาต่อหน่วย
- 2) วัสดุ หมายถึง เครื่องใช้และสิ่งของสิ้นเปลืองต่างๆ ที่มีอายุการใช้งานสั้นและมีราคาถูก เมื่อเทียบราคาต่อหน่วย

ประจักษ์ บัวผัน (2553) กล่าวว่าวัสดุอุปกรณ์ ถือว่าเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้ได้มาตามข้อกำหนด (Specification) เพราะประสิทธิภาพของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรจะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดดังกล่าว นอกจากนั้นผู้ใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องจักร ต้องมีการใช้อย่างประหยัด มีการดูแลรักษาที่ถูกต้อง และเมื่อมีการชำรุดเสียหายต้องมีการบำรุงซ่อมแซมรักษาที่ถูกต้อง ตลอดจนต้องมีกระบวนการในการบริหารพัสดุที่มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสำคัญต่อการบริหารงานเพราะเป็นปัจจัยที่บุคลากรสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน เพื่อที่จะเอื้อให้ผลการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ความไม่เพียงพอและความด้อยคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

นั้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการดำเนินงานขององค์กร จึงต้องมีกระบวนการในการบริหารพัสดุที่มีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่งด้วย

2.4 ปัจจัยทางบริหารด้านกระบวนการบริหาร (Management)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2541) ได้ให้ความหมายการจัดการ คือกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหารคือ

- 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายของแผนงาน-โครงการและตัดสินใจหาวิธีการที่ดีที่สุดที่ทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลสำเร็จ
- 2) การจัดการองค์การ (Organizing) หมายถึง กระบวนการในการจัดตั้งและจัดวางทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรที่ไม่ใช่บุคคล โดยวางแผนให้สามารถบรรลุผลสำเร็จขององค์การ
- 3) การนำและสั่งการ (Leading and Directing) หมายถึง กระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในการที่จะให้บุคคลอื่นมีพฤติกรรมในการทำงานที่ต้องการ และทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ
- 4) การควบคุม (Controlling) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ขององค์การให้เป็นไปตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่องค์การคาดหวัง และกำหนดไว้

กระบวนการบริหารจัดการ เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวลผลักค้น และกำกับให้ปัจจัยต่างๆที่เป็นทรัพยากรการจัดการประเภทต่างๆ สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ จนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ การเข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการและการฝึกฝนให้มีทักษะสูงขึ้น จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ และกระบวนการของการบริหารของแต่ละองค์กรนั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าองค์กรไหนจะใช้วิธีการใดในการบริหารจัดการกับทรัพยากรภายในองค์กรของตน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดตามที่องค์กรนั้นๆได้วางไว้

ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารนั้นอาจหมายถึงขั้นตอนทั้งหมดที่มีอยู่ เพราะในการบริหารจัดการองค์กรนั้นจะต้องใช้การร่วมมือของทุกส่วน ทุกขั้นตอน เพื่อให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ เริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผน และกำหนดเป้าหมาย การจัดการรูปแบบโครงสร้างขององค์กร การกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การเลือกสรรคนที่มีคุณภาพ เข้ามาทำงาน การควบคุมให้งานที่ทำบรรลุผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ ไปจนถึงผู้นำในองค์กรที่จะต้องทำหน้าที่ผู้นำเพื่อเป็น แบบอย่างที่ดี เป็นแรงจูงใจให้บุคลากร เพราะฉะนั้นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารนั้นเราอาจกล่าวได้ว่าอาจเป็นได้ทุกส่วนทุกขั้นตอนและมีความสำคัญเท่าๆกัน

3. มาตรฐานงานบริหารเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการปฐมภูมิ

3.1 ความหมายของการบริหารเวชภัณฑ์

การบริหารเวชภัณฑ์เป็นระบบงานสำคัญในสถานบริการสาธารณสุขทุกระดับการบริหารเวชภัณฑ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความประหยัดในด้านงบประมาณเป็นอย่างมาก และส่งผลให้ผู้รับบริการได้รับเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ซึ่งการบริหารเวชภัณฑ์ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2530) กล่าวว่า การบริหารเวชภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวกับเวชภัณฑ์ตั้งแต่การกำหนดนโยบายและการวางแผน การสำรวจความต้องการ การจัดหา การตรวจรับ การเก็บรักษา การควบคุม การตรวจสอบ การรายงาน และการจำหน่าย

สมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาล (2549) กล่าวว่า การบริหารเวชภัณฑ์ เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นขั้นตอนแรกของการบริหารจัดการด้านยา ซึ่งส่งผลต่อระบบที่ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการสั่งใช้ยา การจ่ายยา การบริหารยา และการติดตาม การดำเนินการที่เน้นความเชื่อมโยงกับกระบวนการอื่น เช่น การมีรูปแบบความแรงเดียวในยาที่ต้องระมัดระวังสูง ลักษณะของยาที่มีความจำเพาะ ความพร้อมในการให้บริการ ไม่เกิดปัญหาการขาดคลัง การดำเนินการเหล่านี้จะสามารถลดผลกระทบที่อาจเกิดตามมา ไม่ว่าจะเป็นความคลาดเคลื่อนทางยา ผลกระทบหรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น จึงเห็นได้ว่าการบริหารเวชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นรากฐานความปลอดภัยของผู้ป่วย

คณะทำงานจัดทำคู่มือเภสัชกรรมปฐมภูมิ (2553) ได้ให้ความหมายดังนี้ การบริหารเวชภัณฑ์ในภาคปฐมภูมิ หมายถึง การบริหารจัดการซึ่งอยู่บนหลักการทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข และการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้ยาที่มีคุณภาพ มีการสำรองในปริมาณที่เหมาะสมทั้งในภาวะปกติและฉุกเฉิน

โดยสรุปการบริหารเวชภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการด้านเวชภัณฑ์อันประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและการวางแผน การสำรวจความต้องการ การจัดหา การตรวจรับ การเก็บรักษา การควบคุม การตรวจสอบ การรายงาน และการจำหน่าย เพื่อให้สถานบริการมีเวชภัณฑ์คงคุณภาพ พร้อมใช้ ในปริมาณที่เหมาะสมทั้งในภาวะปกติและฉุกเฉิน อันเป็นรากฐานความปลอดภัยของผู้ป่วย

3.2 วัตถุประสงค์ของการบริหารเวชภัณฑ์

กองสาธารณสุขภูมิภาค (2536) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการบริหารเวชภัณฑ์ ดังนี้

- 1) เพื่อให้มีรายการเวชภัณฑ์ที่เหมาะสมไว้ใช้
- 2) เพื่อให้ได้เวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานในราคาเหมาะสมไว้บริการ
- 3) เพื่อให้มีรายเวชภัณฑ์จำนวนเพียงพอไว้บริการได้ตลอดเวลา ไม่มีเวชภัณฑ์จำนวนมากเกินจำเป็น เสื่อมคุณภาพ หรือเกิดการขาดแคลน
- 4) เพื่อให้มีการบริหารจัดการเวชภัณฑ์ที่รัดกุมไม่รั่วไหล สามารถตรวจสอบได้

3.3 กระบวนการบริหารเวชภัณฑ์

กองสาธารณสุขภูมิภาค (2536) ได้กำหนดกระบวนการบริหารเวชภัณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

3.3.1 งานกำหนดความต้องการ ประกอบด้วย

- 1) การกำหนดนโยบายด้านเวชภัณฑ์
- 2) การกำหนดรายการเวชภัณฑ์
- 3) การสำรวจความต้องการ
- 4) การจัดทำแผนจัดซื้อเวชภัณฑ์ประจำปี

3.3.2 งานคัดเลือกยาและเวชภัณฑ์ ประกอบด้วย

- 1) การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของเวชภัณฑ์
- 2) การคัดเลือกแหล่งจัดซื้อ
- 3) การตรวจสอบคุณภาพ

3.3.3 งานจัดซื้อจัดหา ประกอบด้วย

- 1) การขออนุมัติดำเนินการ
- 2) การจัดซื้อ
- 3) การตรวจรับเวชภัณฑ์

3.3.4 งานคลังเวชภัณฑ์ ประกอบด้วย

- 1) การเก็บรักษา
- 2) การควบคุม-เบิกจ่าย
- 3) การตรวจสอบและรายงาน
- 4) การจำหน่ายเวชภัณฑ์

3.4 งานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ

บทบาทดำเนินการงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จะมีขอบเขตในส่วนของการกำหนดรายการเวชภัณฑ์และงานคลังเวชภัณฑ์ เนื่องจากโรงพยาบาลแม่ข่ายจะสนับสนุนเวชภัณฑ์ให้กับหน่วยบริการปฐมภูมิทุกแห่งในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งในการดำเนินงานคลังเวชภัณฑ์นั้น กองสาธารณสุขภูมิภาค (2536) ได้กำหนดประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.4.1 การเก็บรักษา ใช้หลักการสำคัญ 3 ประการ คือ สามารถเก็บรักษาได้อย่างปลอดภัย ถูกหลักวิชาการ และตรวจสอบง่าย

1) **สถานที่เก็บรักษาเวชภัณฑ์** คลังเวชภัณฑ์ที่เหมาะสม มีลักษณะดังนี้

(1) เป็นพื้นที่เฉพาะ สำหรับเก็บเวชภัณฑ์เท่านั้น และรวมไว้ในที่แห่งเดียวกันทั้งหมด ไม่แยกเป็นหลายห้องหรือหลายตึก

(2) มีความมั่นคง ปลอดภัยและมีอุปกรณ์ป้องกันภัยครบ

(3) สถานที่ควรกว้างขวาง สะดวกในการเบิกจ่ายและรับเวชภัณฑ์ และควรกำหนดสถานที่ในการตรวจรับเวชภัณฑ์ให้ใกล้เคียงกับคลัง เวชภัณฑ์ เพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงาน

(4) มีตู้เย็นพร้อมเทอร์โมมิเตอร์ประจำตู้ เพื่อเก็บเวชภัณฑ์ที่ต้องแช่แข็งหรือเก็บในอุณหภูมิต่ำ

(5) มีความสะอาด ไม่ควรมีฝุ่นละออง ความชื้นหรือแสงแดดส่องเข้าถึงการหมุนเวียนอากาศดี อย่างน้อยควรมีพัดลมดูดอากาศเพื่อป้องกันยาขึ้นและไม่ทำให้อุณหภูมิสูงเกินไป และต้องปลอดภัยจากแมลงและสัตว์กัดแทะทั้งหลาย

(6) มีชั้นวางเวชภัณฑ์ที่แข็งแรงและมีจำนวนเพียงพอ เวชภัณฑ์วางบนชั้นอย่างเป็นระเบียบ

2) **วิธีการเก็บรักษาที่ถูกต้อง** มีข้อคำนึงถึง ดังนี้

(1) **การกำหนดสถานที่จัดเก็บ** เมื่อจัดเก็บเวชภัณฑ์เรียบร้อยแล้วควรทำฝังกำกับว่าเวชภัณฑ์ประเภทใดวางอยู่บนชั้นใด แลวใด แผนผังนี้วางไว้ในตำแหน่งที่เห็นชัดเจนทั้งภายในและภายนอกคลังเวชภัณฑ์เพื่อสะดวกแก่การค้นหา

(2) **วิธีการเก็บรักษาเวชภัณฑ์ทั่วไป** ควรวางเวชภัณฑ์ไว้บนชั้น ไม่ควรวางไว้กับพื้นโดยตรง หากจำเป็นควรมีแผ่นไม้หรือมีแท่นรองรับ โดยมีแนวทางในการจัดเวชภัณฑ์ดังนี้

ก. จัดให้เป็นหมวดหมู่ แยกตามประเภทของเวชภัณฑ์ ยาควรแบ่งตามรูปแบบของผลิตภัณฑ์ (Dosage Form)

ข. จัดยาตามประเภท ตามฤทธิ์การรักษาทางเภสัชวิทยา

ค. แยกที่เก็บเวชภัณฑ์ เวชภัณฑ์บางอย่างต้องแยกเก็บในที่อุณหภูมิที่แตกต่างกันเพื่อยืดอายุให้ยาวนานขึ้น

ง. *First-in first out* โดยจัดเวชภัณฑ์ที่รับเข้าใหม่หรือที่มีอายุการใช้ยาวกว่าไว้ด้านในหรือด้านซ้าย จัดเวชภัณฑ์เก่าหรือที่มีอายุการใช้สั้นกว่าไว้ด้านนอกหรือด้านขวา หรือจัดเวชภัณฑ์ใหม่หรือที่มีอายุการใช้ยาวกว่าไว้ด้านล่าง จัดเรียงเวชภัณฑ์เก่าหรือที่มีอายุการใช้สั้นกว่าไว้ด้านบน

จ. ระบุวันหมดอายุ เขียนวันหมดอายุด้วยอักษรขนาดใหญ่ที่ชัดเจนหรือกล่องให้เห็นได้ชัดเจนหรือทำเป็นบัญชีควบคุมวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ และหมั่นตรวจสอบทุกเดือน

(3) เวชภัณฑ์ที่ต้องเก็บรักษาเป็นพิเศษ โดยปกติแล้วจะถูกกำหนดให้ใช้งานไม่เกิน 5 ปี นับจากวันผลิต แต่อาจมีเวชภัณฑ์บางชนิดมีอายุการใช้งานและคุณสมบัติเฉพาะต้องเก็บรักษาให้ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือเพื่อความปลอดภัยได้แก่

ก. ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ต้องแยกเก็บไว้เป็นส่วนในส่วนในที่มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และมีกุญแจ

ข. ยาที่ต้องควบคุมอุณหภูมิระหว่าง 2-8 องศาเซลเซียส ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิตลอดเวลาตั้งแต่ออกจากโรงงานจนถึงเวลานำไปใช้ จึงจะคงคุณภาพอยู่ได้ตามกำหนดที่แจ้งไว้ จึงต้องเก็บในตู้เย็นควบคุมอุณหภูมิสำหรับเก็บเวชภัณฑ์โดยเฉพาะ ซึ่งต้องตรวจสอบบันทึกอุณหภูมิอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

3.4.2 การเบิก - จ่าย

1) การทำบัญชีควบคุมการรับ-จ่าย เพื่อแสดงการหมุนเวียนของเวชภัณฑ์

(1) บัญชีควบคุมการรับเวชภัณฑ์ และเอกสารใบสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงที่มาของเวชภัณฑ์และการเคลื่อนไหวของเอกสารที่ควบคุมกับเวชภัณฑ์

(2) บัญชีควบคุมเวชภัณฑ์ เพื่อแสดงการหมุนเวียนของเวชภัณฑ์แต่ละรายการ โดย

ก. ทำบัญชีควบคุมเวชภัณฑ์ โดยใช้แบบ รบ. 301 หรือจัดพิมพ์เป็นสต็อกการ์ดแผ่นละรายการ เวชภัณฑ์รายการเดียวกันแต่ขนาดบรรจุและ/หรือความแรงไม่เท่ากันต้องใช้คนละแผ่น ดังนั้นบัญชีควบคุมแต่ละแผ่นจึงต้องระบุทั้งชื่อเวชภัณฑ์ (ชื่อสามัญ) ขนาดบรรจุ และความแรง

ข. แยกบัญชีควบคุมเวชภัณฑ์เป็นหมวดหมู่ตามประเภทของยา เช่น ยาเม็ด ยาฉีด ยาน้ำ ยาใช้ภายนอก

ค. มีช่องวันหมดอายุ ในบัญชีควบคุมเวชภัณฑ์ควรมีช่องวันหมดอายุ

ง. บัญชีควบคุมเวชภัณฑ์ควรทำเป็น 2 ชุด โดยกำหนดให้ชุดหนึ่งเก็บไว้กับเวชภัณฑ์ในคลังเวชภัณฑ์และอีกชุดหนึ่งเก็บไว้ที่โต๊ะทำงานเจ้าหน้าที่พัสดุ เพื่อตรวจสอบได้ง่าย หากเกิดความผิดพลาด

2) การเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์ ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) การกำหนดผู้รับผิดชอบ ในการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์

(2) การเบิกเวชภัณฑ์

ก. กำหนดชั้นตอน หรือระเบียบการเบิกเวชภัณฑ์ของฝ่ายต่างๆ โดยกำหนด วัน เวลาที่เหมาะสมในการเบิกเวชภัณฑ์ ไม่ควรให้เบิกได้ตลอดเวลา

ข. การขอเบิกเวชภัณฑ์ ให้ปฏิบัติดังนี้

ก) ใช้ใบเบิกเวชภัณฑ์

ข) ปริมาณที่เบิกแต่ละครั้ง ให้คำนึงถึงอัตราการใช้เวชภัณฑ์ของหน่วยงานผู้เบิกเป็นเกณฑ์

(3) การจ่ายเวชภัณฑ์ ให้ปฏิบัติดังนี้

ก. ตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิก ก่อนการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ให้ตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิกเวชภัณฑ์ทุกครั้ง

ข. First-in first out จ่ายเวชภัณฑ์รุ่นเก่าก่อนจึงเริ่มจ่ายรุ่นใหม่ เพื่อป้องกันยาหมดอายุ

ค. หักยอดเวชภัณฑ์ ตามใบเบิกทุกครั้ง

3) การตรวจสอบและการรายงาน จะถือการปฏิบัติ 2 อย่าง คือ

(1) การตรวจสอบภายใน โดยการสุ่มเวชภัณฑ์บางรายการ และบันทึกไว้เป็นหลักฐานซึ่งจะมีวิธีการปฏิบัติดังต่อไปนี้

ก. การตรวจสอบในคลังเวชภัณฑ์ ควรตรวจสอบทุก 3 เดือน โดยตรวจสอบจาก ทะเบียนรับ-จ่ายเวชภัณฑ์ สำเนาใบเบิก-จ่าย บัญชีควบคุมเวชภัณฑ์ และเปรียบเทียบกับจำนวนเวชภัณฑ์ที่คงเหลือจริง ซึ่งหลักฐานการรับ-จ่ายและจำนวนเวชภัณฑ์คงเหลือจะต้องตรงกัน จึงจะถูกต้อง หากคลาดเคลื่อนควรค้นหาที่ผิดพลาด แล้วแก้ไขให้ถูกต้อง

ข. การตรวจสอบห้องจ่ายยาประจำวัน ตรวจสอบจากสำเนาใบเบิกเวชภัณฑ์ในช่วงเวลาหนึ่ง นับจำนวนเวชภัณฑ์ที่จ่ายไปในช่วงเวลาเดียวกัน จากใบสั่งยาหรือหลักฐานการจ่ายอื่นๆ จำนวนเวชภัณฑ์คงเหลือจะต้องตรงหรือใกล้เคียงกัน

(2) การตรวจสอบตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ก่อนสิ้นเดือนกันยายนของทุกปีให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้า หน่วยงานซึ่งมีพัสดุไว้จ่ายตามข้อ 153 แล้วแต่กรณี แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่พัสดุคนหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็น เพื่อตรวจสอบการรับจ่ายพัสดุตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคมปีก่อนจนถึงวันที่ 30 กันยายนปัจจุบัน และตรวจนับพัสดุประเภทที่คงเหลืออยู่เพียงวันสิ้นงวดเท่านั้น

4) การจำหน่าย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 157 ความว่า หลังจากตรวจสอบแล้ว พักพิศดูใดหมดความจำเป็น หรือหากใช้ราชการต่อไปจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก ให้เจ้าหน้าที่พัสดุเสนอรายงานต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาสั่งให้ดำเนินการตามวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) ชาย
- (2) แลกเปลี่ยน
- (3) โอน
- (4) แปรสภาพหรือทำลาย

3.5 การบริหารคลังเวชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ

หมายถึงการดำเนินการเพื่อไม่ให้มีเวชภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพซึ่งพิจารณาจากวันหมดอายุของยา สภาพของบรรจุภัณฑ์ ซึ่งต้องมีฉลากและรายละเอียดครบถ้วน ไม่เลอะเลือน ภาชนะบรรจุไม่มีรอยร้าวซึม โดยมีระบบการเบิกจ่าย ต้องมีการบันทึกข้อมูลที่เป็นข้อมูลล่าสุดและเป็นปัจจุบัน มีการจัดเก็บเวชภัณฑ์ในสถานที่ที่เหมาะสม มีการรายงานเวชภัณฑ์ตามที่มาตราฐานกำหนด การบริหารคลังยาและเวชภัณฑ์นั้นผู้บริหารต้องติดตามอัตราการใช้จ่ายและต้องรู้ความเคลื่อนไหวของเวชภัณฑ์ที่ทันต่อเหตุการณ์ การวิเคราะห์อัตราการใช้จ่ายในระยะยาวที่ผ่านมาตลอดจนทราบสถานการณ์โรคที่มาตามฤดูจะทำให้สามารถคาดการณ์และเตรียมยาในคลังให้เพียงพอ เหมาะสมกับอัตราการใช้ มีการหมุนเวียนยาที่ดี และไม่มี การขาดยาหรือยาค้างในคลังยา นั่นคือผู้บริหารคลังยาและเวชภัณฑ์ต้องติดตามและวิเคราะห์ตัวเลขอย่างสม่ำเสมอ และตัวเลขต้องเป็นปัจจุบันจึงจะทำการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง การปรับจำนวนต่ำสุดและสูงสุด ควรมีไว้ในคลัง ต้องทำเป็นครั้งคราวตามอัตราการใช้ การบริหารจึงจะมีประสิทธิภาพ

3.6 เทคนิคที่ช่วยให้การบริหารคลังเวชภัณฑ์มีประสิทธิภาพ ได้แก่

3.6.1 ใช้หลักการ first in-first out ซึ่งเป็นเทคนิคที่ช่วยให้เวชภัณฑ์ยามีการหมุนเวียนตามลำดับอายุการใช้ เทคนิคดังกล่าวดำเนินการได้อย่างจริงจัง ต่อเมื่อมีการจัดระบบการไหลเวียนของงานในคลังเวชภัณฑ์ที่ชัดเจน เช่นการเบิกยาต้องเข้าด้านหน้าของชั้นวางยา การเก็บยาต้องเข้าทางด้านหลังของชั้นวางยาหรือหยิบจากซ้ายไปขวา หน้าไปหลัง เป็นต้น

3.6.2 เทคนิคในการนับปริมาณยาคงเหลือในคลัง จะต้องจัดระบบให้ทุกครั้งที่มีการเบิกยาออกจากคลัง ผู้เบิกยาจะต้องระบุจำนวนยาคงเหลือหลังการเบิกยาดังกล่าวในใบเบิกด้วย เพื่อให้ผู้ตัดตดยอดยาในบัญชีควบคุมยา ได้ตรวจสอบดูว่ายอดคงเหลือในบัญชีควบคุมยาตรงกันหรือไม่ ถ้าไม่ตรงกันจะได้รับการตรวจสอบความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ระบบนี้เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนยาในรายการนั้นทุกครั้งที่มีการเบิกยา เป็นการประกันว่ายอดยาคงเหลือตามบัญชีและคงเหลือจริงถูกต้องตรงกันตลอดเวลา เทคนิคดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อใบเบิกยาจะต้องออกแบบให้สามารถกรอกข้อมูลยาคงเหลือจริง มีระบบการจัดเก็บยาที่เป็นระเบียบ นับง่าย และผู้ทำการเบิกยาและตัดบัญชี เป็นคนละคนกัน เพื่อตรวจสอบซึ่งกันและกัน

3.6.3 Stock record card เป็นการควบคุมสินค้าคงคลังด้วยวิธีการบันทึกข้อมูลการเคลื่อนไหวของสินค้าเข้าและออกจากคลังสินค้า การออกแบบ Stock record card อาจทำได้

หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับว่าต้องการข้อมูลอะไรบ้าง ซึ่งโดยทั่วไปของข้อมูลได้แก่ ข้อมูลแสดงการซื้อ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ส่ง ระบบที่ใช้บันทึกบน สต็อกการ์ด อาจจะใช้ระบบบันทึกต่อเนื่อง หรือระบบควบคุมเป็นระยะๆ หากใช้ระบบต่อเนื่องจะทำให้สามารถทราบการเคลื่อนไหวของสินค้า ยอดขายคงคลังได้ตลอดเวลา แต่ต้องใช้เวลามากในการบันทึกข้อมูล การควบคุมโดยการตรวจนับสินค้าคงคลังตามที่กำหนด อาจเป็นทุกสัปดาห์ หรือทุกเดือน เว้นแต่สินค้าที่มีราคาแพง หรือมีการหมุนเวียนสูง อาจทำการตรวจนับสินค้าคงคลังถี่ขึ้น ลักษณะของบัญชีรับ-จ่ายเวชภัณฑ์ดังแสดงไว้ในภาพที่ 2.1

3.6.4 การนิเทศงาน เป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆให้แก่สถานบริการระดับรอง ให้สามารถพัฒนางานในสถานบริการและควบคุมกำกับงานให้เป็นไปตามนโยบาย

3.6.5 การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยผ่านรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดทำคู่มือการบริหารเวชภัณฑ์ การสอนและการฝึกอบรม

กล่าวโดยสรุปผู้รับผิดชอบงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จะต้องดำเนินการในส่วนของการเก็บรักษา การควบคุม-เบิกจ่าย การตรวจสอบและรายงาน และการจำหน่ายเวชภัณฑ์ ให้เป็นไปตามหลักวิชาการและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้หน่วยบริการปฐมภูมิมิเวชภัณฑ์เพียงพอ พร้อมใช้ และคงคุณภาพสำหรับให้บริการประชาชน

3.7 ลักษณะยาเสื่อมสภาพ/หมดอายุ

เวชภัณฑ์ยาหากมีการเก็บรักษาที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมอุณหภูมิให้เหมาะสมกับเวชภัณฑ์ยาแต่ละประเภทแล้ว อาจจะทำให้ยาเสื่อมสภาพก่อนหมดอายุตามที่ระบุไว้ นอกจากนี้การเบิก-จ่าย เวชภัณฑ์หากไม่มีการควบคุมให้ เป็นไปตามหลัก first in first out อาจจะทำให้มีเวชภัณฑ์ที่หมดอายุเหลืออยู่ ซึ่งลักษณะของเวชภัณฑ์ยาที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุจะมีดังนี้

3.7.1 ยาเม็ด เม็ดยาจะแตกกร่อน สีซีดกว่าเดิม ถ้าเป็นยาเคลือบน้ำตาล เช่น วิตามินรวม จะเยิ้มเหนียว เป็นรอยด่างหรือแตกกร่อน

3.7.2 ยาแคปซูล เม็ดยาบวมพอง เกาะติดกัน ผงยาในแคปซูลเปลี่ยนสี

3.7.3 ยาน้ำ มีตะกอนจับกันเป็นก้อนแข็ง แม้เขย่าแรงๆก็ไม่กระจาย สี กลิ่น รส เปลี่ยนไปจากเดิม

3.7.4 ยาน้ำเชื่อม ยาขุ่นมีตะกอน สีเปลี่ยน มีกลิ่นบูดเปรี้ยว มีรสเปรี้ยว

3.7.5 ยาฉีดชนิดผง ผงยาเกาะตัวกัน ต้องใช้เวลานานกว่าจะละลาย สีเปลี่ยน เวลาดูดยาเข้าหลอดฉีดยาแล้วทำให้เข็มอุดตัน

3.7.6 ยาหยุดตา จำเป็นต้องเก็บในอุณหภูมิต่ำเพื่อป้องกันยาเสื่อมสภาพ ก่อนกำหนด ดังนั้นที่ยังไม่เปิดใช้ให้เก็บในตู้เย็นช่องธรรมดา แต่ถ้าใช้แล้วไม่ควรเก็บนานเกิน 1 เดือน เพราะอาจมีการปนเปื้อนจากเชื้อราได้

กลุ่ม.....	บัญชีรับ - จ่ายเวชภัณฑ์	รหัส.....		
ชื่อยา (1)..... ส่วนประกอบ (2).....ราคา.....(3).....				
ขนาดบรรจุ (4) ปริมาณการใช้.....(5).....ต่อเดือน ปริมาณการใช้สูงสุด.....(6).....				
วันที่ (7)	รับ (8)	จ่าย (9)	คงเหลือ (10)	วันหมดอายุ (11)

ภาพที่ 2.1 บัญชีรับ-จ่ายเวชภัณฑ์ (Stock card)

หมายเหตุ

1. ความหมายของช่องตัวเลขในบัญชีรับ-จ่ายเวชภัณฑ์ (Stock card)

หมายเลข 1 ลงชื่อสามัญของยา

หมายเลข 2 ลงส่วนประกอบของยา เช่น Paracetamol 120 mg/5 ml

หมายเลข 3 ลงราคาขายต่อขนาดบรรจุ เช่น 500 บาท / 500 เม็ด , 10 บาท/ ขวด

หมายเลข 4 ลงขนาดบรรจุของยา เช่น 1,000 เม็ด , 60 ml , 10 กรัม

หมายเลข 5 ลงปริมาณการใช้ยาเฉลี่ยต่อ 1 เดือน (ดูข้อมูลการใช้ย้อนหลังไม่น้อยกว่า 3 เดือน)

หมายเลข 6 ลงปริมาณการสำรองยาได้สูงสุด

หมายเลข 7 ลง วัน เดือน ปี ที่มีการรับยาเข้า หรือจ่ายยาออกจากคลัง

หมายเลข 8 ลงจำนวนเต็ม เช่น หน่วยบรรจุ 1,000 เม็ด รับมา 2,000 เม็ด ลงเป็น 2x1,000
 หมายเลข 9 ลงจำนวนเต็ม เช่น หน่วยบรรจุ 1,000 เม็ด จ่ายออก 2,000 เม็ด ลงเป็น 2x1,000
 หมายเลข 10 ลงจำนวนเต็ม เช่น หน่วยบรรจุ 1,000 เม็ด คงเหลือ 2,000 เม็ด ลงเป็น 2x1,000
 หมายเลข 11 ลงวันหมดอายุของยา กรณียามีหลาย Lot. หมดอายุไม่พร้อมกัน ให้ลงทุก Lot.

2. ให้ขีดฆ่าข้อความที่ไม่ต้องการออก
3. หากยามีขนาดบรรจุต่างกันถือเป็นยาคนละรายการ
4. หากยามีความแรงต่างกันถือเป็นยาคนละรายการ
5. หากยามีรูปแบบต่างกันถือเป็นยาคนละรายการ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านกระบวนการบริหาร ในประเด็นต่างๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

วรรณลดา กลิ่นแก้วและพีรศักดิ์ ศรีฤาชา (2552) เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 177 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน พิชเชอร์เอ็กแซ็กต์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและสเปียร์แมน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานีอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค ค่า $r=0.409$, $p\text{-value} < 0.001$ และ $r=0.503$, $p\text{-value} < 0.001$ ตามลำดับ

สุกัญญา มีกำลัง และประจักษ์ บัวผัน (2553) เป็นการศึกษาวิจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ด้านการประเมินผลของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 120 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เจาะลึก สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ระดับปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 (S.D.= 0.61) ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D.=0.58)

ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้านการประเมินผลของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.289$, $p\text{-value} < 0.001$) ส่วนเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน และประสบการณ์ที่ได้รับการประเมินมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้านการประเมินผล ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้านการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.662$, $p\text{-value} < 0.001$)

บุญถม ชัยฉนวน (2553) เป็นการศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขศูนย์สุขภาพชุมชน ในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป แจกแจงข้อมูลด้วยค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการบริหารภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.67 กระบวนการบริหารภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.57 สมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.86 ปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่า $r = 0.589$, $p\text{-value} = < 0.001$ และ $r = 0.608$, $p\text{-value} < 0.001$ ตามลำดับ

บุญทัน สมิน้อย (2554) เป็นการศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีนอนามัยพื้นที่อำเภอโชนใต้ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 45 คน โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ากลาง ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าระดับปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคนและด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง และกระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม กำกับ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคนด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวก ส่วนกระบวนการบริหารในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

อาคม ปัญญาแก้ว และประจักษ์ บัวผัน (2554) เป็นการศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การที่มีผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนอนามัย เขต

โชนเหนือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 82 คน โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 78 คน และจากการสัมภาษณ์ 14 คน ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมปัจจัยการบริหาร กระบวนการบริหารองค์การ และสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.78 (S.D.=0.41), 4.02 (S.D.=0.43) และ 4.26 (S.D.=0.44) ตามลำดับ การฝึกอบรมที่เกี่ยวกับสมรรถนะ ปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การ มีความสัมพันธ์ปานกลางทางบวกกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.353$, $p\text{-value} = 0.002$; $r = 0.551$, $p\text{-value} < 0.001$ และ $r = 0.556$, $p\text{-value} < 0.001$ ตามลำดับ)

สุภาวดี ศรีลามาศย์และประจักษ์ บัวผัน (2556) เป็นการศึกษาการบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 141 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า แรงจูงใจ และการสนับสนุนจากองค์การ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.643$, $p\text{-value} < 0.001$, $r = 0.574$, $p\text{-value} < 0.001$ ตามลำดับ) และตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและด้านลักษณะงาน โดยตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว สามารถพยากรณ์การบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 57.8 ปัญหาอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่ คือด้านการจัดซื้อ-จัดหา ร้อยละ 38.1 และข้อเสนอแนะคือผู้บริหารควรจัดทำแผนซื้อยาให้เพียงพอกับความต้องการทั้งในภาวะปกติและสภาวะวิกฤต และควรพัฒนางานคลังเวชภัณฑ์ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

ดุขฎี ศรีวิชา (2556) เป็นการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลชุมชน ในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่คลังเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลชุมชนในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 จำนวน 60 คน โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ากลาง ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 (S.D. = 0.51) และภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลชุมชน ในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.612$, $p\text{-value} = < 0.001$) ปัจจัยทางการบริหารด้านวิธีการจัดการ และด้านขวัญและกำลังใจในการทำงาน สามารถร่วมกัน

พยากรณ์การบริหารเวชภัณฑ์ ในโรงพยาบาลชุมชนในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 ได้ ร้อยละ 44.5

ณัฐพงษ์ ศิลาเหลือง (2557) เป็นการศึกษาปัจจัยทางการบริหารต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุข ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 222 คน สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการบริหารภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.51 (S.D. = 0.83) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.49 (S.D. = 0.68) ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.692$, $p\text{-value} = <0.001$) ส่วนปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขในจังหวัดร้อยเอ็ด คือปัจจัยด้านบุคลากรและปัจจัยด้านการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ณัษฐพงษ์ พัฒนพงศ์(2558) เป็นการศึกษาระดับการบริหารเวชภัณฑ์ตามมาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาล ระดับปัจจัยทางการบริหาร และความสัมพัทธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลในจังหวัดพัทลุง ครอบคลุมทั้งยาและเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รับผิดชอบงานบริหารเวชภัณฑ์ด้านยา วัสดุ การแพทย์ วัสดุทันตกรรม วัสดุวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และวัสดุรังสีของโรงพยาบาลในจังหวัดพัทลุง จำนวน 55 คน โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($M=4.18$, $SD=0.36$) โดยมีกลุ่มงานเภสัชกรรมมีระดับการบริหารเวชภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M=4.43$, $SD= 0.23$) ปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.49$, $SD=0.44$) ทุกกลุ่มงานมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มงานเภสัชกรรมอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M=3.61$, $SD=0.13$) และปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.607$, $p<.001$)

M.Sudheer Kumar (2013) บทความดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ในอินเดีย เพื่อยืนยันว่าทรัพยากรมนุษย์เพียงอย่างเดียวสามารถดูแลเป้าหมายขององค์กร โดยบริษัท ที่ประสบความสำเร็จแสดงว่าผู้บริหารมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรอื่นๆ ซึ่งได้แก่ เงิน วัสดุเครื่องจักร และกระบวนการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี โดยทำการเปรียบเทียบวิธีปฏิบัติทรัพยากรมนุษย์ ในบริษัทไอทีจำนวน 5 แห่ง แหล่งข้อมูลมีทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารทรัพยากรบุคคลในอุตสาหกรรมไอทีมีความสำคัญ

สูงมากในระบบการทำงาน ต้องประกอบด้วย การสรรหา การพัฒนาอาชีพและการเก็บรักษาพนักงาน อีกทั้งพนักงานต้องมีขวัญกำลังใจในการทำงานและมีความพึงพอใจต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

AG Police Patil (2015) เป็นการศึกษาการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้ความคิดที่ว่าทรัพยากรด้านบุคคลมีความสำคัญสูงสุดในหลักการบริหารทรัพยากร 4M การสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรจะสามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันขององค์กร โดยสร้างนวัตกรรมในการจัดการความสัมพันธ์ของพนักงาน ทาวิธีการปรับปรุงความสามารถในการสร้างความคิดและการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับการสร้างความคิด การแบ่งปันประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของการบูรณาการความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมถึงวิธีการดึงดูดและรักษาพนักงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานทั้งในแต่ละบุคคลและทีม ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการจัดการความสัมพันธ์ของพนักงานเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ องค์กรต้องการสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งได้แก่ ศูนย์สุขภาพชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จำนวน 76 คน โดยเก็บข้อมูลจากทุกหน่วยประชากรและได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 76 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ ได้แก่

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) ตำแหน่ง
- 5) อายุราชการ

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวกับการบริหารเวชภัณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านพัฒนาบุคลากร จำนวน 5 ข้อ
- 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ จำนวน 5 ข้อ
- 3) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 5 ข้อ
- 4) ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร จำนวน 5 ข้อ

โดยลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิประกอบด้วย

- 1) การเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์ จำนวน 5 ข้อ
- 2) ควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์ จำนวน 10 ข้อ

โดยลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 ตัวแปรและการวัด

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ คุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหาร และตัวแปรตามคือประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ดังนี้

2.2.1 คุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

1) คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(1) เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบ มีระดับการวัดเป็นนามสเกล (Nominal Scale) วัดเป็น

ก. ชาย

ข. หญิง

(2) อายุ หมายถึง อายุปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม นับ ณ วันตอบแบบสอบถาม หากคำนวณแล้วอายุเศษปีมากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี มีระดับการวัดเป็นอัตราส่วนสเกล (Ratio Scale) วัดเป็นปี

(3) ระดับการศึกษา หมายถึง การจบระดับการศึกษาสูงสุดขณะตอบแบบสอบถาม มีระดับการวัดเป็นอันดับสเกล (Ordinal Scale) วัดเป็น

ก. ต่ำกว่าปริญญาตรี

ข. ปริญญาตรี

ค. ปริญญาโท

(4) ตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่งปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการวัดเป็นนามสเกล (Nominal Scale) วัดเป็น

ก. เจ้าพนักงานสาธารณสุข

ข. เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข

ค. นักวิชาการสาธารณสุข

ง. พยาบาลวิชาชีพ

(5) อายุราชการ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่ได้รับบรรจุเป็นข้าราชการหรือจ้างเป็นลูกจ้างแล้วแต่กรณี ของผู้ตอบแบบสอบถามหากคำนวณแล้วระยะเวลาพิเศษปีมากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี มีระดับการวัดเป็นอัตราส่วนสเกล (Ratio Scale) วัดเป็น ปี

2) ปัจจัยส่วนบุคคล

เป็นข้อความตามแบบสอบถามทั้งหมดนำมากรองความคิดเห็นแยกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบัน และอายุราชการของบุคลากร ที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ การแปลผลระดับปัจจัยส่วนบุคคล

บุคคลด้านการศึกษาระดับสูง ตำแหน่งงานปัจจุบัน และอายุราชการของบุคลากร ต่อการบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งแปลผลโดยการจัดระดับ 5 ระดับ คือ สูงสุด สูง ปานกลาง ต่ำ ต่ำสุด ได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

- ช่วงคะแนน 4.01-5.00 หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูงสุด
- ช่วงคะแนน 3.01-4.00 หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูง
- ช่วงคะแนน 2.01-3.00 หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง
- ช่วงคะแนน 1.01-2.00 หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลอยู่ในระดับต่ำ
- ช่วงคะแนน 0.01-1.00 หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลอยู่ในระดับต่ำสุด

2.2.2 ปัจจัยทางการบริหาร ที่เกี่ยวกับการบริหารเวชภัณฑ์

ข้อคำถามประกอบด้วยปัจจัยด้านพัฒนาบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

- สูงสุด หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นสูงสุด คะแนนเท่ากับ 5
- สูง หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นค่อนข้างสูง คะแนนเท่ากับ 4
- ปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นบางส่วน คะแนนเท่ากับ 3
- ต่ำ หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นค่อนข้างต่ำ คะแนนเท่ากับ 2
- ต่ำสุด หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นต่ำสุด คะแนนเท่ากับ 1

การแปลผลระดับปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวกับการบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งแปลผลโดยการจัดระดับ 5 ระดับ คือ สูงสุด สูง ปานกลาง ต่ำ ต่ำสุด ได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

- ช่วงคะแนน 4.01-5.00 หมายถึง ปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับสูงสุด
- ช่วงคะแนน 3.01-4.00 หมายถึง ปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับสูง
- ช่วงคะแนน 2.01-3.00 หมายถึง ปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
- ช่วงคะแนน 1.01-2.00 หมายถึง ปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับต่ำ
- ช่วงคะแนน 0.01-1.00 หมายถึง ปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับต่ำสุด

2.2.3 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

ข้อคำถามประกอบด้วยประสิทธิภาพการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์ และประสิทธิภาพการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์ ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

- สูงสุด หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นสูงสุด คะแนนเท่ากับ 5
- สูง หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นค่อนข้างสูง คะแนนเท่ากับ 4
- ปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นบางส่วน คะแนนเท่ากับ 3
- ต่ำ หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นค่อนข้างต่ำ คะแนนเท่ากับ 2
- ต่ำสุด หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นต่ำสุด คะแนนเท่ากับ 1

การแปลผลระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งแปลผลโดยการจัดระดับ 5 ระดับ คือ สูงสุด สูง ปานกลาง ต่ำ ต่ำสุด ได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

ช่วงคะแนน 4.01-5.00 หมายถึง ประสิทธิภาพงานเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูงสุด
 ช่วงคะแนน 3.01-4.00 หมายถึง ประสิทธิภาพงานเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง
 ช่วงคะแนน 2.01-3.00 หมายถึง ประสิทธิภาพงานอยู่ในระดับปานกลาง
 ช่วงคะแนน 1.01-2.00 หมายถึง ประสิทธิภาพงานเวชภัณฑ์อยู่ในระดับต่ำ
 ช่วงคะแนน 0.01-1.00 หมายถึง ปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับต่ำสุด

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบและการปรับปรุงความตรงของเครื่องมือการวิจัย

1) ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือการวิจัยในเบื้องต้นโดยผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในเบื้องต้น เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของตัวแปร ประเด็นและมิติที่จะใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในคำถาม คำตอบหรือตัวเลือกในเครื่องมือกับตัวแปรการวิจัย

2) ตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะเรื่อง เป็นการประเมินความตรงของเครื่องมือทั้งความตรงเชิงเนื้อหาและหรือความตรงเชิงโครงสร้าง ดังต่อไปนี้

ออกแบบเครื่องมือในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างของเครื่องมือการวิจัยโดยใช้วิธีการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนนรายข้อคำถาม ดังนี้

+ 1 เมื่อคำถามนั้นตรงและสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

0 เมื่อไม่แน่ใจหรือไม่สามารถตัดสินใจได้

- 1 เมื่อข้อคำถามนั้นไม่ตรง ไม่สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

และคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากสูตร $IOC = \frac{\sum R}{n}$ เมื่อ

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของผู้เชี่ยวชาญ

n หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การแปรผล

IOC มีค่าใกล้ 1 เป็นข้อคำถามที่ดี

IOC \geq 0.5 ข้อคำถามนั้นมีความตรง

IOC $<$ 0.5 ข้อคำถามนั้นควรมีการปรับปรุงแก้ไข

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย สาธารณสุขอำเภอ 1 ท่าน และเภสัชกรผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างของเครื่องมือ 0.85 และหลังจากได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะ จึงนำเครื่องมือมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปใช้

2.3.2 การตรวจสอบและปรับปรุงความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย

ความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัยจะแสดงถึงผลที่คงที่มากน้อยเพียงใดเมื่อนำเครื่องมือไปใช้ ซึ่งค่าที่ใช้แสดงระดับของความเที่ยงเรียกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยง อยู่ในช่วงระหว่าง 0 ถึง 1.00 โดยค่า 0 แสดงว่าไม่มีความเที่ยงและ 1.00 แสดงว่าความเที่ยงสูง ตามปกติแล้วเครื่องมือการวิจัยควรมีค่าความเที่ยงไม่น้อยกว่า 0.70 แต่ที่ดีควรมีค่าความเที่ยงสูงกว่า 0.80 ขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและทดลองใช้กับพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกับอำเภอปากพะยูนจังหวัดพัทลุง ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิจำนวน 20 คน โดยนำข้อมูลที่ได้ออกมาคำนวณหาความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.89

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงพยาบาลปากพะยูนในการออกหนังสือขออนุญาตต่อสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปากพะยูนในการเก็บข้อมูลหน่วยบริการปฐมภูมิทุกแห่งในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 โดยมอบหมายให้เภสัชกรที่เป็นผู้รับผิดชอบงานเภสัชปฐมภูมิช่วยประสานและเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและช่วยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน (พบว่าเมื่ออัตราการตอบกลับเท่ากับร้อยละ 100)

3.3 นำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์อีกครั้ง แล้วนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

4.1.1 คุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และอายุราชการ ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กรณีข้อมูลแจกแจงแบบปกติ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) กรณีข้อมูลแจกแจงแบบไม่ปกติ

4.1.2 ระดับปัจจัยทางการบริหารและระดับการบริหารเวชภัณฑ์ ของหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง วิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งตัวแปรทั้งสองตัวนั้นจะต้องมีระดับการวัดไม่ต่ำกว่าช่วงสเกล (Interval Scale) หรืออัตราส่วนสเกล (Ratio Scale) วิเคราะห์ได้โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติแบบสองทาง (Two-tailed) โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ถ้าค่า p-value < 0.01 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละคู่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์ของ (Elifson, 1990) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 โดยแบ่งระดับดังนี้

$r = 0.00$ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

$r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ

$r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง

$r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง

$r = \pm 1.00$ หมายถึง มีความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. คุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

1.1. คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 71.05 ช่วงอายุในการทำงานที่มีความถี่สูงสุดได้แก่ ช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 28.95 อายุเฉลี่ย 38.40 ปี (S.D.=8.50 ปี) อายุต่ำสุด 23 ปี อายุสูงสุด 55 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 56.58 ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 43.42 อายุราชการระหว่าง 1-10 ปี จำนวน 28คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 อายุราชการเฉลี่ย 16.90 ปี (S.D.=9.30 ปี) อายุราชการต่ำสุด 2 ปี อายุราชการสูงสุด 36 ปี รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (N=76)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	28.95
หญิง	54	71.05

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (N=76)	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	22	28.95
31-40 ปี	21	27.63
41-50 ปี	19	25.00
มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปี	14	18.42
Mean=38.40 ปี, S.D.=8.50 ปี, Minimum=23 ปี, Maximum=55 ปี		
ระดับการศึกษา		
อนุปริญญา	30	39.47
ปริญญาตรี	43	56.58
ปริญญาโท	3	3.95
ตำแหน่งปัจจุบัน		
เจ้าพนักงานสาธารณสุข	33	43.42
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	4	5.26
นักวิชาการสาธารณสุข	28	36.84
พยาบาลวิชาชีพ	11	14.47
อายุราชการ		
1- 10 ปี	28	36.84
11-20 ปี	22	28.59
21-30 ปี	16	21.05
มากกว่าหรือเท่ากับ 31 ปี	10	13.16
Mean=16.90 ปี, S.D.=9.30 ปี, Minimum=2 ปี, Maximum=36 ปี		

1.2 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบันและอายุราชการของบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ พบว่าในภาพรวมมีระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.27 (S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านอายุราชการ อยู่ในระดับสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.37 (S.D.=0.45) ส่วนด้านตำแหน่งงานปัจจุบัน

อยู่ในระดับสูงรองลงมา ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 3.33 (S.D.=0.75) และด้านการศึกษาสูงสุดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.12 (S.D.=0.61) แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์

ปัจจัยส่วนบุคคล	Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
ด้านการศึกษาสูงสุด	3.12	0.61	สูง
ด้านตำแหน่งงานปัจจุบัน	3.33	0.75	สูง
ด้านอายุราชการ	3.37	0.45	สูง
รวม	3.27	0.60	สูง

1.2.1 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุดต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

เมื่อนำความคิดเห็นของกลุ่มประชากรมาแยกปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุดต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ในภาพรวมมีระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.12 (S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่า การศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระดับปริญญาตรี ค่าเฉลี่ย 3.49 (S.D.=0.62) ระดับการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ระดับอนุปริญญา ค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D.=0.75) ส่วนระดับการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระดับปริญญาโท ค่าเฉลี่ย 2.67 (S.D.=0.47) รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุดต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

การศึกษา	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
	สูงสุด	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
อนุปริญญา	1 (3.33)	8 (26.67)	18 (60.00)	2 (6.67)	1 (3.33)	3.20	0.75	สูง
ปริญญาตรี	2 (4.65)	18 (41.86)	22 (51.16)	1 (2.33)	0 (0)	3.49	0.62	สูง
ปริญญาโท	0 (0)	0 (0)	2 (66.67)	1 (33.33)	0 (0)	2.67	0.47	ปานกลาง
รวม						3.12	0.61	สูง

1.2.2 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งงานต่อประสิทธิภาพงานบริหาร เวชภัณฑ์

เมื่อนำความคิดเห็นของกลุ่มประชากรมาแยกปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งงานต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ในภาพรวมมีระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.33 (S.D.=0.75) เมื่อพิจารณารายตำแหน่งพบว่า ตำแหน่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จพง.สาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 3.54 (S.D.=0.78) ส่วนตำแหน่งที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ นักวิชาการสาธารณสุข 3.28 (S.D.=0.96) ส่วนตำแหน่งที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ จพง.ทันตสาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 3.25 (S.D.=0.43) รายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งงานต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

ตำแหน่ง	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
	สูงสุด	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
จพง.สาธารณสุข	5 (15.15)	9 (27.27)	18 (54.55)	1 (3.03)	0 (0)	3.54	0.78	สูง
จพง.ทันตสาธารณสุข	0 (0)	1 (25.00)	3 (75.00)	0 (0)	0 (0)	3.25	0.43	สูง
นักวิชาการสาธารณสุข	3 (10.71)	8 (28.57)	12 (42.86)	4 (14.29)	1 (3.57)	3.28	0.96	สูง
พยาบาลวิชาชีพ	1 (9.09)	3 (27.27)	5 (45.45)	2 (18.18)	0 (0)	3.27	0.86	สูง
รวม						3.33	0.75	สูง

1.2.3 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุราชการต่องานบริหารเวชภัณฑ์

ในภาพรวมมีระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.37 (S.D.=0.45) เมื่อพิจารณาช่วงอายุราชการพบว่า ช่วงอายุราชการ 1-10 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D.=0.55) ส่วนช่วงอายุราชการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ 21-30 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.53 (S.D.=0.49) ส่วนช่วงอายุราชการ 10-20 ปีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.05 (S.D.=0.43) รายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุราชการต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

อายุราชการ	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
	สูงสุด	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
1-10 ปี	2 (7.14)	7 (25.00)	16 (57.14)	2 (7.14)	1 (3.57)	3.65	0.55	สูง
11-20 ปี	3 (13.64)	8 (36.36)	11 (50.00)	0 (0)	0 (0)	3.05	0.43	สูง
21-30 ปี	2 (12.50)	5 (31.25)	6 (37.50)	2 (12.50)	1 (6.25)	3.53	0.49	สูง
มากกว่า 30 ปี	2 (20.00)	5 (50.00)	3 (30.00)	0 (0)	0 (0)	3.16	0.36	สูง
รวม						3.37	0.45	สูง

2. ระดับปัจจัยทางการบริหาร

เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยทางการบริหารที่มีต่อการประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง พบว่าในภาพรวมมีระดับปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.30 (S.D.=0.65) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.57 (S.D.=0.75) รองลงมาคือ ด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.38 (S.D.=0.64) และด้านวัสดุอุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.35 (S.D.=0.56) ส่วนด้านกระบวนการบริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดโดยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.89 (S.D.=0.63) รายละเอียดดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ระดับของปัจจัยทางการบริหาร (N=76)

ปัจจัยทางการบริหาร	Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
ด้านพัฒนาบุคลากร	3.57	0.75	สูง
ด้านงบประมาณ	3.38	0.64	สูง
ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.35	0.56	สูง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ปัจจัยทางการบริหาร	Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
ด้านกระบวนการบริหาร	2.89	0.63	ปานกลาง
รวม	3.30	0.65	สูง

2.1 ระดับปัจจัยทางการบริหารด้านพัฒนาบุคลากร

ความคิดเห็นในปัจจัยบริหารด้านพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.57 (S.D.=0.75) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมสอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ค่าเฉลี่ย 3.92 (S.D.=0.69) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาอย่างเหมาะสมค่าเฉลี่ย 3.72 (S.D.=0.95) และการสร้างขวัญและแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงานของบุคลากร ค่าเฉลี่ย 3.64 (S.D.=0.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมบุคลากรที่ปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ในด้านการพัฒนาความรู้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 2.96 (S.D.=0.66) รายละเอียดดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านพัฒนาบุคลากรจำแนกรายข้อ (N=76)

ปัจจัยทางการบริหารด้านพัฒนาบุคลากร	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
	สูงสุด	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
1.มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	15 (19.74)	40 (52.63)	21 (27.63)	0 (0)	0 (0)	3.92	0.69	สูง
2.หน่วยงานของท่านมีการดำเนินการตามแผนงานพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสม	18 (23.68)	25 (32.89)	29 (38.16)	2 (2.63)	2 (2.63)	3.72	0.95	สูง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ปัจจัยทางการ บริหารด้านพัฒนา บุคลากร	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
3.หน่วยงานของ ท่านมีจำนวน บุคลากรที่ เหมาะสมต่อการ ปฏิบัติงานด้าน บริหารเวชภัณฑ์	9 (11.84)	35 (46.05)	25 (32.89)	7 (9.21)	0 (0)	3.61	0.82	สูง
4.หน่วยงานของ ท่านส่งเสริม บุคลากรที่ ปฏิบัติงานบริหาร เวชภัณฑ์ในด้าน การพัฒนาความรู้ ให้เพียงพอต่อ การปฏิบัติงาน	0 (0)	15 (19.74)	43 (56.58)	18 (23.68)	0 (0)	2.96	0.66	ปาน กลาง
5.หน่วยงานมีการ สร้างขวัญและ แรงจูงใจในการ พัฒนาศักยภาพ การปฏิบัติงาน ของบุคลากร	4 (5.26)	44 (57.89)	25 (32.89)	3 (3.95)	0 (0)	3.64	0.65	สูง
รวม						3.57	0.75	สูง

2.2 ระดับปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ

ความคิดเห็นในปัจจัยบริหารด้านงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.38 (S.D.=0.64) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวางแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 3.53(S.D.=0.60) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการ

พิจารณาการบริหารงบประมาณในการปฏิบัติงานตามแผนรับ-จ่ายเงินบำรุงหรือเงินงบประมาณ ค่าเฉลี่ย 3.41 (S.D.=0.66) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การดำเนินการถูกต้องตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ จ่ายเงินบำรุงและงบประมาณอื่นๆในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.29 (S.D.=0.59) รายละเอียดดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณจำแนกรายข้อ (N=76)

ปัจจัยทางการบริหาร ด้านงบประมาณ	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
1.มีการวางแผน งบประมาณที่ สอดคล้องกับ แผนปฏิบัติงาน	0 (0)	44 (57.89)	28 (36.84)	4 (5.26)	0 (0)	3.53	0.60	สูง
2.ได้รับการสนับสนุน งบประมาณเพียงพอ ในการปฏิบัติงาน ด้านบริหารเวชภัณฑ์	1 (1.32)	30 (39.47)	37 (48.68)	8 (10.53)	0 (0)	3.32	0.68	สูง
3.ท่านมีส่วนพิจารณา บริหารงบประมาณ ในการปฏิบัติงาน ตามแผน	3 (3.95)	29 (38.16)	40 (52.63)	4 (5.26)	0 (0)	3.41	0.66	สูง
4.มีการควบคุมกำกับ การเบิกจ่ายให้ เป็นไปตามแผน	1 (1.32)	33 (43.42)	34 (44.74)	8 (10.53)	0 (0)	3.36	0.69	สูง
5.ดำเนินการถูกต้อง ตามระเบียบการใช้ งบประมาณในการ ปฏิบัติงานด้าน บริหารเวชภัณฑ์	2 (2.63)	21 (27.63)	50 (65.79)	3 (3.95)	0 (0)	3.29	0.59	สูง
รวม						3.38	0.64	สูง

2.3 ระดับปัจจัยทางการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์

ความคิดเห็นในปัจจัยบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.35 (S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีสองข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสำรวจความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ และการจัดทำแผนจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.68(S.D.=0.70) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย พร้อมใช้ ในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.25 (S.D.=0.47) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีคู่มือแนวทางปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ชัดเจน เข้าใจง่าย และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 3.05 (S.D.=0.40) รายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์จำแนกรายข้อ (N=76)

ปัจจัยทางการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด			
1.มีการสำรวจความ ต้องการใช้วัสดุในการ ปฏิบัติงานบริหาร เวชภัณฑ์	8 (10.53)	38 (50.00)	28 (36.84)	2 (2.63)	0 (0)	3.68	0.70	สูง
2.การจัดทำแผนจัดซื้อ วัสดุในการปฏิบัติงาน ด้านบริหารเวชภัณฑ์	8 (10.53)	38 (50.00)	28 (36.84)	2 (2.63)	0 (0)	3.68	0.70	สูง
3.วัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมเพียงพอต่อ การปฏิบัติงานด้าน บริหารเวชภัณฑ์	0 (0)	14 (18.42)	56 (73.68)	6 (7.89)	0 (0)	3.11	0.51	สูง
4.มีการบำรุงรักษาวัสดุ ในการปฏิบัติงานด้าน บริหารเวชภัณฑ์	0 (0)	20 (26.32)	55 (72.37)	1 (1.32)	0 (0)	3.25	0.47	สูง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ปัจจัยทางการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด			
5.มีคู่มือปฏิบัติงานด้าน บริหารเวชภัณฑ์ ชัดเจน เข้าใจง่าย สะดวกต่อการนำไป ปฏิบัติ	0 (0)	8 (10.52)	64 (84.21)	4 (5.26)	0 (0)	3.05	0.40	สูง
รวม						3.35	0.56	สูง

2.4 ระดับปัจจัยทางการบริหารด้านกระบวนการบริหาร

ความคิดเห็นในปัจจัยบริหารด้านกระบวนการบริหารในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.89(S.D.=0.63) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 3.24 (S.D.=0.54) ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การกำหนดหน้าที่ ค่าเฉลี่ย 2.95(S.D.=0.65) ส่วนชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การปฐมนิเทศน์ผู้ปฏิบัติงานค่าเฉลี่ย 2.68 (S.D.=0.64) รายละเอียดดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ระดับของปัจจัยทางการบริหารด้านกระบวนการบริหารจำแนกรายชื่อ (N=76)

ปัจจัยทางการบริหาร ด้านกระบวนการ บริหาร	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด			
1.หน่วยงานของท่านมี การจัดทำแผนปฏิบัติ งานด้านบริหาร เวชภัณฑ์ไว้ชัดเจน	0 (0)	22 (28.95)	50 (65.79)	4 (5.26)	0 (0)	3.24	0.54	สูง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ปัจจัยทางการบริหาร ด้านกระบวนการ บริหาร	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
2.หน่วยงานมีการ กำหนดหน้าที่ งานบริหารเวชภัณฑ์ เป็นลายลักษณ์อักษร	1 (1.32)	11 (14.47)	47 (61.84)	17 (22.37)	0 (0)	2.95	0.65	สูง
3.ผู้ได้รับมอบหมาย งานบริหารเวชภัณฑ์ ได้รับการปฐมนิเทศน์ ก่อนปฏิบัติงาน	0 (0)	7 (9.21)	37 (48.68)	32 (42.11)	0 (0)	2.67	0.64	ปานกลาง
4.มีการจัดเก็บข้อมูล และบันทึกรายงาน บริหารเวชภัณฑ์ อย่างเป็นระบบ	0 (0)	14 (18.42)	42 (55.26)	20 (26.32)	0 (0)	2.92	0.67	ปานกลาง
5.มีระบบการติดตาม ประเมินผลการ ปฏิบัติงานจาก ผู้บังคับบัญชาหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1 (0)	4 (5.26)	41 (53.95)	30 (39.47)	0 (0)	2.68	0.64	ปานกลาง
รวม						2.89	0.63	ปานกลาง

3. ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

เมื่อพิจารณาระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอปากพะยูน พบว่า ในภาพรวมมีระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.03 (S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D.=0.74) ส่วนด้านการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์ก็อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.98 (S.D.=0.67) ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ (N=76)

ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์	Mean	S.D.	ผลการประเมินระดับ
ด้านเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์	3.08	0.74	สูง
ด้านควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์	2.98	0.67	ปานกลาง
รวม	3.03	0.71	สูง

3.1 ด้านการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์

ความคิดเห็นในประสิทธิภาพด้านการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D.=0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การตรวจสอบเวชภัณฑ์ที่เบิกครอบคลุมรายการ จำนวน และวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.32 (S.D.=0.76) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ระบบการเบิกจ่ายมีความรัดกุมบันทึกข้อมูลเป็นปัจจุบัน เก็บเอกสารหลักฐานในการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ทุกครั้ง ค่าเฉลี่ย 3.17 (S.D.=0.80) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มูลค่าเวชภัณฑ์คงคลังไม่เกินมูลค่าการใช้เฉลี่ยในระยะเวลา 3 เดือน ค่าเฉลี่ย 2.92 (S.D.=0.66) รายละเอียดดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ระดับประสิทธิภาพด้านการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์จำแนกรายข้อ (N=76)

ประสิทธิภาพ การเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด			
1.การเบิกเวชภัณฑ์มีการใช้ ข้อมูลขอเบิกเหมาะสม ตามรอบที่กำหนด	2 (2.63)	17 (22.37)	34 (44.74)	22 (28.95)	1 (1.32)	2.96	0.82	ปานกลาง
2.เวชภัณฑ์ที่เบิกมีการ ตรวจสอบรายการ จำนวน และวันหมดอายุ	4 (5.26)	26 (34.21)	36 (47.37)	10 (13.16)	0 (0)	3.32	0.76	สูง

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ประสิทธิภาพ การเบิกจ่ายเวชภัณฑ์	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด			
3.ระบบการเบิกจ่ายมี ความรัดกุม ข้อมูลเป็น ปัจจุบัน เก็บเอกสาร หลักฐานในการเบิกจ่าย เวชภัณฑ์ทุกครั้ง	3	23	34	16	0	3.17	0.80	สูง
	(3.95)	(30.26)	(44.74)	(21.05)	(0)			
4.ระบบการเบิกจ่าย เวชภัณฑ์ใช้หลัก First In- First Out	1	17	43	15	0	3.07	0.69	สูง
	(1.32)	(22.37)	(56.58)	(19.74)	(0)			
5.มูลค่าเวชภัณฑ์คงคลัง ไม่เกินมูลค่าการใช้เฉลี่ย ในระยะเวลา 3 เดือน	1	9	51	13	2	2.92	0.66	ปานกลาง
	(1.32)	(11.84)	(67.11)	(17.11)	(2.63)			
รวม						3.08	0.74	สูง

3.2 ด้านการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์

ความคิดเห็นในประสิทธิภาพด้านการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.98 (S.D.=0.67) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อุณหภูมิห้องเก็บเวชภัณฑ์ ควบคุมไม่เกิน 30 องศาเซนเซียส ค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D.=0.82) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ อุณหภูมิตู้เย็นเก็บเวชภัณฑ์ควบคุมให้อยู่ระหว่าง 2-8 องศาเซนเซียส ค่าเฉลี่ย 3.07 (S.D.=0.80) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ระบบการจำหน่ายทำลายเวชภัณฑ์ที่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 2.86 (S.D.=0.60) รายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ระดับประสิทธิภาพด้านการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์จำแนกรายข้อ (N=76)

ประสิทธิภาพการ ควบคุมเก็บรักษา เวชภัณฑ์	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
1.ที่เก็บเป็นสัดส่วน สะอาด อากาศ ถ่ายเท มีการป้องกัน ความร้อน-ความชื้น	5 (6.58)	14 (18.42)	35 (46.05)	20 (26.32)	2 (2.63)	3.00	0.90	ปานกลาง
2.สถานที่เก็บปลอดภัย จากโจรกรรม อุทกภัย อัคคีภัย	1 (1.32)	5 (18.42)	55 (46.05)	15 (26.32)	0 (0)	2.89	0.55	ปานกลาง
3.การจัดเรียงตาม First In- First Out	0 (0)	8 (10.53)	56 (73.68)	10 (13.16)	2 (2.63)	2.92	0.58	ปานกลาง
4.อุณหภูมิห้องเก็บเวช ภัณฑ์ : ควบคุมไม่เกิน 30 องศาเซนเซียส	5 (6.58)	12 (15.79)	45 (59.21)	12 (15.79)	2 (2.63)	3.08	0.82	สูง
5.อุณหภูมิตู้เย็นเก็บ เวชภัณฑ์ : ควบคุมให้ อยู่ระหว่าง 2-8 องศา เซนเซียส	2 (2.63)	18 (23.68)	42 (55.26)	11 (14.47)	3 (3.95)	3.07	0.80	สูง
6.มีระบบบริหารจัดการ เวชภัณฑ์แช่เย็นกรณี ไฟฟ้าดับ	4 (5.26)	7 (9.21)	49 (64.47)	15 (19.74)	1 (1.32)	2.97	0.74	ปานกลาง
7.มีระบบป้องกันไม่ให้ เวชภัณฑ์เสื่อมสภาพ หรือหมดอายุ	0 (0)	9 (11.81)	55 (73.37)	12 (15.79)	0 (0)	2.96	0.52	ปานกลาง
8.บัญชีควบคุมเวชภัณฑ์ มีความถูกต้อง	4 (5.26)	8 (10.53)	53 (69.74)	10 (13.16)	1 (1.32)	3.05	0.71	สูง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ประสิทธิภาพการ ควบคุมเก็บรักษา เวชภัณฑ์	จำนวน ร้อยละ					Mean	S.D.	ผลการ ประเมิน ระดับ
	สูงสุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำสุด			
9.ข้อมูลเวชภัณฑ์ใน คอมพิวเตอร์ มีความ ถูกต้องและเป็น ปัจจุบัน	0 (0)	9 (11.84)	57 (75.00)	10 (13.16)	0 (0)	2.99	0.50	ปานกลาง
10.ระบบการจำหน่าย ทำลายเวชภัณฑ์ที่ หมดอายุ/เสื่อม สภาพอย่างเหมาะสม	1 (1.32)	5 (6.58)	53 (69.74)	16 (21.05)	1 (1.32)	2.86	0.60	ปานกลาง
รวม						2.98	0.67	ปานกลาง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิพบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.89$, $p\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตำแหน่งงานปัจจุบันมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.91$, $p\text{-value} < 0.001$) และด้านอายุราชการไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

ปัจจัยส่วนบุคคล	สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์(r)	p-value	ระดับ ความสัมพันธ์
ด้านการศึกษาสูงสุด	0.86	<0.001	สูง
ด้านตำแหน่งงานปัจจุบัน	0.91	<0.001	สูง

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านอายุราชการ	-0.14	0.215	-
รวม	0.89	<0.001	สูง

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิพบว่า ภาพรวมของปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.76, p\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงบประมาณมีความสัมพันธ์สูงสุด ($r=0.88, p\text{-value} < 0.001$) รองลงมาคือด้านกระบวนการบริหาร ($r=0.79, p\text{-value} < 0.001$) ส่วนด้านพัฒนาบุคลากรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำสุด ($r=0.67, p\text{-value} < 0.001$) ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

ปัจจัยทางการบริหาร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านพัฒนาบุคลากร	0.67	<0.001	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ	0.88	<0.001	สูง
ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.69	<0.001	ปานกลาง
ด้านกระบวนการบริหาร	0.79	<0.001	สูง
รวม	0.76	<0.001	สูง

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ ในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ในครั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ มีสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross sectional survey study) ประชากรที่ใช้ศึกษาคือเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งได้แก่ ศูนย์สุขภาพชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จำนวน 76 คน โดยเก็บข้อมูลจากทุกหน่วยประชากรระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 และได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 76 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในกรณีข้อมูลแจกแจงแบบปกติ และค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดในกรณีข้อมูลแจกแจงแบบไม่ปกติ สถิติเชิงอนุมาน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน วิเคราะห์ได้โดยการทำการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติแบบสองหาง (Two-tailed) โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ถ้าค่า p-value < 0.001 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 ผลการวิจัย

1.2.1 คุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาคุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีผลสรุปดังนี้

1) คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 71.05 ช่วงอายุในการทำงานที่มีความถี่สูงสุดได้แก่ ช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 28.95 อายุเฉลี่ย 38.40 ปี (S.D.=8.50 ปี) อายุต่ำสุด 23 ปี อายุสูงสุด 55 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 56.58 ตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 43.42 อายุราชการระหว่าง 1-10 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 อายุราชการเฉลี่ย 16.90 ปี (S.D.=9.30 ปี) อายุราชการต่ำสุด 2 ปี อายุราชการสูงสุด 36 ปี

2) ระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

ระดับปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบันและอายุราชการของบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ พบว่าในภาพรวมมีระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.27 (S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าสูงไปต่ำได้ดังนี้

(1) ด้านอายุราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.37 (S.D.=0.45) ช่วงอายุราชการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ช่วงอายุราชการ 1-10 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D.=0.55)

(2) ด้านตำแหน่งงานปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.33 (S.D.=0.75) เมื่อพิจารณารายตำแหน่งพบว่า ตำแหน่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จพง.สาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 3.54 (S.D.=0.78)

(3) ด้านการศึกษาสูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.12 (S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่า การศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระดับปริญญาตรี ค่าเฉลี่ย 3.49 (S.D.=0.62)

1.2.2 ระดับปัจจัยทางการบริหาร

ระดับปัจจัยทางการบริหารที่มีต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในภาพรวมมีระดับปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.30 (S.D.=0.65) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าสูงไปต่ำได้ดังนี้

1) *ด้านพัฒนาบุคลากร* มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.57 (S.D.=0.75) เรื่องที่สำคัญที่สุดคือ การวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมสอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ค่าเฉลี่ย 3.92 (S.D.=0.69)

2) *ด้านงบประมาณ* มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.38 (S.D.=0.64) เรื่องที่สำคัญที่สุดคือ การวางแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 3.53 (S.D.=0.60)

3) *ด้านวัสดุอุปกรณ์* มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงค่าเฉลี่ย 3.35 (S.D.=0.56) เรื่องที่สำคัญที่สุด การสำรวจความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ และการจัดทำแผนจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.68 (S.D.=0.70)

4) *ด้านกระบวนการบริหาร* มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.89 (S.D.=0.63) เรื่องที่สำคัญที่สุดคือ การจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ไว้ชัดเจน ค่าเฉลี่ย 3.24 (S.D.=0.54)

1.2.3 ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ในภาพรวมมีระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.03 (S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับค่าสูงไปต่ำได้ดังนี้

1) *ด้านเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์* อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D.=0.74) เรื่องที่สำคัญที่สุดคือ การตรวจสอบเวชภัณฑ์ที่เบิกครอบคลุมรายการ จำนวน และวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.32 (S.D.=0.76)

2) *ด้านการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์* อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.98 (S.D.=0.67) เรื่องสำคัญที่สุด คืออุณหภูมิห้องเก็บเวชภัณฑ์ ควบคุมไม่เกิน 30 องศาเซนเซียส ค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D.=0.82)

1.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

ในภาพรวมพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการระดับปฐมภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.89$, $p\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าสูงไปต่ำได้ดังนี้

1) *ด้านตำแหน่งงานปัจจุบัน* มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.91$, $p\text{-value} < 0.001$)

2) *ด้านการศึกษาระดับสูง* มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.86$, $p\text{-value} < 0.001$)

3) *ด้านอายุราชการ* ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ($r=-0.14$, $p\text{-value} = 2.15$)

1.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหาร

เวชภัณฑ์

ในภาพรวมพบว่าปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการระดับปฐมภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.76$, $p\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าสูงไปต่ำได้ดังนี้

1) *ด้านงบประมาณ* มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.88$, $p\text{-value} < 0.001$)

2) *ด้านกระบวนการบริหาร* มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.79$, $p\text{-value} < 0.001$)

3) *ด้านวัสดุและอุปกรณ์* มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.69$, $p\text{-value} < 0.001$)

4) *ด้านการพัฒนาบุคลากร* มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.67$, $p\text{-value} < 0.001$)

2. อภิปรายผล

2.1 ความสอดคล้องกับสมมติฐาน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ครั้งนี้มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้อย่างครบถ้วน และได้ผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ

2.2 ข้อค้นพบเด่น

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ โดยปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงสุด ตำแหน่งงานที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์คือ ตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข เมื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่นๆ พบว่า ช่วงอายุการปฏิบัติราชการ 1-10 ปี และการศึกษา ระดับปริญญาตรีจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลประเมินระดับสูงต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์

สำหรับการศึกษาปัจจัยทางการบริหารพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ (4M) ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุและอุปกรณ์ (Materials) และวิธีการจัดการหรือกระบวนการบริหาร (Management) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการได้หลากหลายขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่ หน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง พบว่าให้ความสำคัญกับบุคลากร งบประมาณ และ วัสดุ อุปกรณ์ มากกว่ากระบวนการบริหาร โดยเฉพาะด้านพัฒนาบุคลากรมีการให้ความสำคัญสูงสุด ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายและจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์พบว่ามีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวก โดยเฉพาะด้านงบประมาณมีระดับความสัมพันธ์สูงสุดนั้นแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการนำเข้าปัจจัยบริหารด้านงบประมาณที่สูงขึ้นจะส่งผลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังนั้นหน่วยงานจึงควรพิจารณาและทบทวนปรับปรุงการดำเนินการตามแผนงบประมาณ สำหรับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์พบว่าโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับสูง เนื่องจากอำเภอปากพะยูนมีระบบบริหารเวชภัณฑ์แบบเครือข่ายโดยมีโรงพยาบาลชุมชนเป็นโรงพยาบาลแม่ข่ายในการจัดระบบการบริหารเวชภัณฑ์และเป็นคลังเวชภัณฑ์ให้แก่หน่วยบริการปฐมภูมิ ทำให้การบริหารจัดการภายในหน่วยบริการปฐมภูมิมีความคล่องตัวมากขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง

2.3 ความแตกต่าง-สอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหวัง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ครั้งนี้พบว่า ผลของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุราชการที่ปฏิบัติงานจะมีระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวัง เนื่องจากงานบริหารเวชภัณฑ์มีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะและตัวเลขจากการศึกษาช่วงอายุราชการที่อยู่ในระดับสูงสุดคือ 1-10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวัง และปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งงานที่ให้ผลสอดคล้องกับความคาดหวังคือ ตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข ซึ่งตำแหน่งงานดังกล่าวจะได้รับการมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิดังนั้นบุคลากรกลุ่มนี้จึงให้ความสำคัญกับงานบริหารคลังยาและเวชภัณฑ์ค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ สำหรับเรื่องปัจจัยทางการบริหารซึ่งมีความสำคัญในการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร โดย บุคลากร งบประมาณ และ วัสดุอุปกรณ์ จะเป็น 3M แรกที่จำเป็นต้องมี แต่การจะใช้ทรัพยากรทั้งสามอย่างอย่างคุ้มค่าคุ้มทุน จำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดีต่อไป ส่วนระดับการบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมินั้นมีระบบงานบริหารเวชภัณฑ์โดยมีโรงพยาบาลปากพะยูนเป็นแม่ข่าย และเป็นคลังเวชภัณฑ์ระดับอำเภอ ทำให้สามารถควบคุมกำกับกับการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยัง

สามารถติดตามประเมินผลผ่านการนิเทศงานและการรายงานบริหารเวชภัณฑ์ในระดับอำเภอ จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของระดับการบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ดังนั้นบุคลากรกลุ่มนี้จึงให้ความสำคัญกับงานบริหารคลังยาและเวชภัณฑ์ค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

2.4 ความแตกต่าง-สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ครั้งนี้ มีความแตกต่าง-สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น แยกตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ดังต่อไปนี้

2.4.1 คุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล ระดับปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ พบว่าในภาพรวมมีระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.27 (S.D.=0.60) ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของวรรณลดา กลิ่นแก้ว และพีระศักดิ์ ศรีฤาชา (2552) ซึ่งศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค

2.4.2 ระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับปัจจัยทางการบริหารที่มีต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในภาพรวมมีระดับปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.30 (S.D.=0.65) พบว่าสอดคล้องกับการศึกษาของสุกัญญา มีกำลัง และประจักษ์ บัวผัน (2553) ซึ่งศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ด้านการประเมินผลของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่พบว่าระดับปัจจัยทางการบริหารภาพรวมของบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 (S.D.=0.61) การศึกษาของบุญถม ชัยญวน (2553) เป็นการศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขศูนย์สุขภาพชุมชน ในจังหวัดที่พบว่า ปัจจัยการบริหารภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67(S.D.=0.42) การศึกษาของบุญทัน สมิน้อย (2554) ซึ่งศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัยพื้นที่อำเภอโชนใต้ จังหวัดขอนแก่นพบว่าระดับปัจจัยทางการบริหารของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัยที่ปฏิบัติงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของพื้นที่อำเภอโชนใต้ จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 (S.D.=0.44) การศึกษาของสุภาวดี ศรีลามาศย์ (2556) ที่ได้ศึกษาการบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าระดับปัจจัยสนับสนุนจากองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67 (S.D.=0.54) การศึกษาของดุขฎี ศรีวิชา (2556) ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลชุมชน ในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 ที่พบว่า ระดับปัจจัยทางการบริหารในโรงพยาบาลชุมชนใน

เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 (S.D.=0.51) การศึกษาของณัฐพงษ์ ศิลาลือทอง (2557) เป็นการศึกษาปัจจัยทางการบริหารต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุข ในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.51 (S.D.=0.83) และการศึกษาของณัฐพงษ์ พัฒนพงศ์ (2558) เป็นการศึกษาระดับการบริหารเวชภัณฑ์ตามมาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาล ระดับปัจจัยทางการบริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลในจังหวัดพัทลุง ที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับมาก ($M=3.49$, $SD=0.44$)

2.4.3 ระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ในภาพรวมมีระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.03 (S.D.=0.74) สอดคล้องกับการศึกษาของสุกัญญา มีกำลัง และประจักษ์ บัวผัน (2553) ที่พบว่าระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D.=0.58) การศึกษาของดุขฎิ ศรีวิธา (2556) ที่พบว่าระดับการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลชุมชนในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.09 (S.D.=0.61) และการศึกษาของสุภาวดี ศรีลามาศย์ (2556) ที่ศึกษาการบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น พบว่าระดับการบริหารเวชภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D.=0.49)

2.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ในภาพรวมพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการระดับปฐมภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.89$, $p\text{-value} < 0.001$) แตกต่างจากการศึกษาของวรรณลดา กลิ่นแก้ว และพีระศักดิ์ ศรีฤาชา (2552) ที่พบว่าปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค

2.4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ ในภาพรวมพบว่าปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.76$, $p\text{-value} < 0.001$) แสดงให้เห็นว่าการจัดการปัจจัยทางการบริหารให้มีคุณภาพย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ จากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณลดา กลิ่นแก้วและพีระศักดิ์ ศรีฤาชา (2552) ที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค ($r=0.409$, $p\text{-value} < 0.001$ และ $r=0.503$, $p\text{-value} < 0.001$ ตามลำดับ) การศึกษาของสุกัญญา มีกำลัง และประจักษ์ บัวผัน (2553) ที่พบว่าปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้านการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.662$, $p\text{-value} < 0.001$) การศึกษาของบุญฉยม ชัยฉนวน (2553) ที่พบว่าปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับ

สมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.589$, $p\text{-value} = <0.001$ และ $r = 0.608$, $p\text{-value} <0.001$ ตามลำดับ) การศึกษาของบุญทัน สมิน้อย (2554) ที่พบว่ากระบวนการบริหารในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การศึกษาของอาคม ปัญญาแก้ว และประจักษ์ บัวผัน (2554) ที่พบว่า ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การ มีความสัมพันธ์ปานกลางทางบวกกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.353, p\text{-value}=0.002$; $r=0.551, p\text{-value} <0.001$ และ $r=0.556, p\text{-value} <0.001$ ตามลำดับ) การศึกษาของสุภาวดี ศรีลามาศย์ (2556) ที่พบว่าระดับปัจจัยสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารเวชภัณฑ์ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.574$, $p\text{-value} <0.001$) และการศึกษาของคุษฎี ศรีวิธา (2556) ที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากรงบประมาณ วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารเวชภัณฑ์ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.374$, $p\text{-value} = 0.003$; $r = 0.444$, $p\text{-value} <0.001$; $r = 0.436$, $p\text{-value} <0.001$ และ $r = 0.609$, $p\text{-value} <0.001$ ตามลำดับ)

2.5 ข้อดี-ข้อด้อยของวิธีการศึกษา

2.5.1 ข้อดีของวิธีการศึกษา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยการใช้แบบสอบถาม ทำให้ผู้ศึกษาสามารถกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมได้ค่อนข้างแม่นยำ และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการน้อยเมื่อเทียบกับวิธีการสัมภาษณ์ การสร้างแบบสอบถามที่ดีผู้ตอบจะตอบอย่างระมัดระวังมากกว่าใช้วิธีการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามยังได้แสดงความคิดเห็นของสภาวะการณ์ในเวลาใกล้เคียงกันทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น หากสร้างแบบสอบถามให้ดีแล้วการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถทำได้ง่าย และยังคงลดความลำเอียงจากตัวศึกษาได้อีกด้วย

2.5.2 ข้อด้อยของวิธีการศึกษา การศึกษาโดยวิธีการใช้แบบสอบถามมักจะใช้เวลาค่อนข้างนานในการสร้างแบบสอบถามและมีข้อคำถามได้จำนวนจำกัด เพราะโดยปกติแบบสอบถามควรมีขนาดสั้นกระชับรัด นอกจากนั้นการใช้แบบสอบถามบางครั้งอาจเกิดความลำเอียงในการตอบได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ครั้งนี้ ในภาพรวมมีระดับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุราชการจะมีผลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์สูงสุด และปัจจัยทางการบริหารด้าน

การพัฒนาบุคลากรมีผลต่อประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์สูงสุดเช่นกัน เมื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ทั้งสองด้าน ได้แก่ ด้านเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์ และด้านควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์ พบว่าอยู่ในระดับสูง เมื่อได้ทำวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ พบว่าทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารต่างมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ นั้นแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการส่งเสริมปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารจะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์สุขภาพชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปากพะยูน และโรงพยาบาลปากพะยูน ภายใต้การดำเนินการของคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอปากพะยูน (คปสอ) ควรมีการดำเนินการทบทวนข้อจำกัดปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าที่จะมีผลต่อประสิทธิภาพของงานบริหารเวชภัณฑ์ ทั้งนี้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นว่าประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการบริหารเวชภัณฑ์จะขึ้นอยู่กับคุณภาพของปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยส่วนบุคคลที่นำมาใช้ หากองค์กรมีข้อจำกัดทางปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหาร อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและคุณภาพขององค์กรนั้นได้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ด้านคุณลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

1) หน่วยงานระดับปฐมภูมิ ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ทบทวนการจัดอัตรากำลังและภาระงาน โดยมีปัจจัยส่วนบุคคลเป็นส่วนประกอบในการกำหนดภาระงานรับผิดชอบด้านงานบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์จะอยู่ในระดับสูงกับบุคลากรที่มีช่วงอายุราชการ 1-10 ปี ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือบุคลากรที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มสมรรถนะทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล

3.1.2 ด้านปัจจัยทางการบริหาร

1) ด้านพัฒนาบุคลากร

(1) หน่วยงานระดับปฐมภูมิ ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. ทบทวนการจัดอัตรากำลังและภาระงาน ทางด้านบริหารเวชภัณฑ์ภายในหน่วยบริการปฐมภูมิให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

ข. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารเวชภัณฑ์ให้เข้าร่วมการฝึกอบรมอย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง ให้ครอบคลุมเนื้อหาทางวิชาการ ระเบียบปฏิบัติและทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้อง

ค. การเลือกคนให้ถูกกับงาน ใช้หลักการที่ว่า Put the right man to the right job ให้สอดคล้องกับแบบบรรยายลักษณะงาน หรือ Job Description

(2) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานควร การดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อจะได้ใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนางานได้ในวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้น

ข. ควรมีระบบการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เหมาะสม และเป็นธรรม เพื่อสร้างบรรยากาศและขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ค. ควรมีระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงาน โดยพิจารณา จากความรู้ ความสามารถและประสบการณ์

ง. ควรมีระบบการทบทวนการจัดอัตรากำลังและภาระงาน ของบุคลากรในหน่วยปฐมภูมิที่รับผิดชอบ

2) ด้านงบประมาณ

(1) หน่วยงานระดับปฐมภูมิ ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานควรมีการ ดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. มีการวางแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ โดยมีการวิเคราะห์เพื่อปรับแผนเมื่อเกิดความไม่สอดคล้อง

ข. มีการควบคุมการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะงบประมาณ ทางด้านบริหารเวชภัณฑ์ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด

(2) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานควรมี การดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชน ในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น

ข. มีการวางแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ ในเรื่อง งานบริหารเวชภัณฑ์ในระดับเครือข่าย

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์

(1) หน่วยงานระดับปฐมภูมิ ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานควรมีการ ดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. มีการสำรวจความต้องการวัสดุอุปกรณ์ทางด้านงานเวชภัณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องการความจำเป็นในการทำงานบริหารเวชภัณฑ์

ข. ทบทวนรายการวัสดุอุปกรณ์สำหรับงานเวชภัณฑ์ โดยพิจารณา
ทบทวนรายการวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและผลักดันหรือสนับสนุนให้หน่วยบริการปฐมภูมิมีวัสดุอุปกรณ์
เพียงพอเหมาะสมต่อการบริหารเวชภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพ

(2) คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอปากพะยูน (คปสอ)

ก. ทบทวนบัญชีเวชภัณฑ์ ในหน่วยบริการปฐมภูมิให้เหมาะสมภายใต้
การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขเพื่อป้องกันเวชภัณฑ์ขาดคลัง

ข. ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในงานบริหารเวชภัณฑ์ให้มี
ประสิทธิภาพ เช่น เครื่องวัดความชื้น วัดอุณหภูมิ stock card และโปรแกรมคลัง

4) ด้านกระบวนการบริหาร

(1) หน่วยงานระดับปฐมภูมิ ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานควรมีการ
ดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. ทบทวนการบันทึกข้อมูล โดยทบทวนและหาวิธีการที่เหมาะสม
ในการบันทึกข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการบริหาร
เวชภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข. ทบทวนแผนปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์

ค. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์
อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

(2) คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอปากพะยูน (คปสอ)

ก. ทบทวนระบบการบริหารเวชภัณฑ์สู่การปฏิบัติ ให้เป็นไปใน
รูปแบบเดียวกันทั้งเครือข่าย ควรเพิ่มช่องทางการให้คำปรึกษา ด้านการบริหารเวชภัณฑ์ และติดตาม
กำกับกำกับการดำเนินงานบริหารเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการปฐมภูมิอย่างต่อเนื่อง

ข. มีระบบติดตามประเมินผลปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวางข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็น
ข้อมูลเชิงปริมาณ หากมีการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงประสิทธิภาพงาน
บริหารเวชภัณฑ์ในเชิงคุณภาพโดยประเมินจากข้อมูลจริงที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะการนิเทศน์งานแบบ
ผสมผสานหรือการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยเฉพาะตัวแปรที่ทดสอบแล้ว
พบว่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอปาก
พะยูน จังหวัดพัทลุง โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการคลังยาและเวชภัณฑ์ เช่น การจัดเก็บเวชภัณฑ์
การสุ่มตรวจวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ อัตราการขาดคลังของเวชภัณฑ์ อัตราสำรองเวชภัณฑ์
อัตราการคลาดเคลื่อนของข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิติมา ปรีดีดีลิก. (2559) *ทฤษฎีบริหารองค์กร*. กรุงเทพมหานคร . ธารณาการพิมพ์: สืบค้นจาก [http : //www.kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/8161](http://www.kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/8161)
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง.(2543) *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*.ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา
- กองสาธารณสุขสุขุมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2536). *คู่มือปฏิบัติงานโรงพยาบาลชุมชน-ฝ่ายเภสัชกรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- คณะทำงานจัดทำคู่มือเภสัชกรรมปฐมภูมิ. (2553). *คู่มือสำหรับเภสัชกรในการดำเนินงานเภสัชกรรมในหน่วยบริการปฐมภูมิ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา ดอกบัวแก้ว และคณะ (2553) *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี
- ณัฐพงษ์ พัฒนพงศ์. (2558).*การศึกษาระดับการบริหารเวชภัณฑ์ตามมาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาล ระดับปัจจัยทางการบริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลในจังหวัดพัทลุง*.วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและสาธารณสุขภาคใต้: สืบค้นจาก [http : //www.thailand.digitaljournals.org/index.php/SCNJ/article/view/28356](http://www.thailand.digitaljournals.org/index.php/SCNJ/article/view/28356)
- ณัฐพงษ์ ศิลาลือทอง. (2547). *ปัจจัยทางการบริหารต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขในจังหวัดร้อยเอ็ด*. Research and Development Health System Journal Vol.7 no.2 July - october: สืบค้นจาก [http : //www.rdhsj.moph.go.th/72](http://www.rdhsj.moph.go.th/72)
- ดุชนฎี ศรีวิชา. (2556). *ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลชุมชน ในเขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 12 วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสาธารณสุข)*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ติน ปรัชญพฤกษ์. (2547) .*ทฤษฎีองค์การ* .กรุงเทพมหานคร .ไทยวัฒนาพานิชย์: สืบค้นจาก [http : //www.lib.vu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=899](http://www.lib.vu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=899)
- ตุลา มหาสุธานนท์.(2545) . *หลักการจัดการและหลักการบริหาร* . กรุงเทพมหานคร .ไทยวัฒนาพานิชย์: สืบค้นจาก [http : //www.lib.vu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=899](http://www.lib.vu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=899)
- ทองหล่อ เดชไทย. (2545). *หลักการบริหารสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน.

- ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์. (2531) . *ทฤษฎีการบริหารและการจัดการองค์การ* .สงขลา .มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: สืบค้นจาก [http : //www.rujirax.blogspot.com/2011/07/blog-post_1416.html](http://www.rujirax.blogspot.com/2011/07/blog-post_1416.html)
- ธงชัย สันติวงษ์. (2541). *ทฤษฎีองค์กรและการออกแบบ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์จำกัด
- ธงชัย สันติวงษ์. (2541). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 11) กรุงเทพฯ: บริษัทประชุมการช่างจำกัด
- นาริน (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์และปัจจัยทางการบริหาร* . กรุงเทพมหานคร: สืบค้นจาก [http : //www. thethanika.blogspot.com/2010/06/503-429-1.html](http://www.thethanika.blogspot.com/2010/06/503-429-1.html)
- โนรี ใจใส. (2542) *การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยโปรแกรม SPSS สำหรับวินโดว* .สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์คุณภาพ
- บุญทัน สมิน้อย. (2554). *ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ใฝ่ระว่างทางระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีนอนามัยพื้นที่อำเภอโซนใต้จังหวัดขอนแก่น*. การศึกษาอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสาธารณสุข). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญทัน ดอกไธสง (2523). *การบริหารองค์การ*. กรุงเทพมหานคร . โอเดียนสโตร์: สืบค้นจาก [http : //www. mahalib.msu.ac.th/msu/dublin.php?ID=13400112115](http://www.mahalib.msu.ac.th/msu/dublin.php?ID=13400112115)
- ประจักษ์ บัวผัน. (2553). *การบริหารสาธารณสุข*. คณะสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: สืบค้นจาก www.kmutt.ac.th/jif/public_html/cited_search.php
- ปิยธิดา ตริเดช. (2540). *การบริหารงานสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มุสสดี สัตย์มานะ และสุภัตรา เพชรมณี. (2521) *ระบบบริหารและระเบียบวิธีปฏิบัติราชการ*: สืบค้นจาก [http //www.digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/bibliography](http://www.digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/bibliography)
- ไพจิตร วราชิตและคณะ. (2553). *คู่มือบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข.
- วรรณลดา กิ่งแก้ว และพีรศักดิ์ ศรีธาดา. (2552) .*ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสาธารณสุข). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจิตร ศรีสอาน และคณะ (2523) *หลักและระบบการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2553). *หลักรัฐประศาสนศาสตร์- แนวคิดและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ . เอ็กชเพอร์เน็ท: สืบค้นจาก [http //www.library.cvc.ac.th/ulib/searching.php?](http://www.library.cvc.ac.th/ulib/searching.php?)
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ . วิไลพัฒนา: สืบค้นจาก [http //www. kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/9167](http://www.kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/9167)
- สมคิด บางโม. (2538). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ . วิทยาพัฒน์ : สืบค้นจาก [http //www.lib.neu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=3659](http://www.lib.neu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=3659)
- สมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาล(ประเทศไทย). (2549). *ความรู้ประกอบการบริหารเวชภัณฑ์*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “การบริหารเวชภัณฑ์ สร้างสรรค์ระบบยา”.
- สมาน รังสิโยกฤษฎ์. (2541). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ ฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2530). *คู่มือการบริหารเวชภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2542). *การพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารเวชภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2557). *นโยบายกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง*. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานบริการเภสัชกรรมปฐมภูมิ.
- สุกัญญา มีกำลัง และประจักษ์ บัวผัน. (2553). *ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณภาพชุมชน ด้านการประเมินผลของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์*. *วารสารวิจัย มข.*, 10(3): 75-78.
- สุภาวดี ศรีลามาศและประจักษ์ บัวผัน. (2556). *การบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสาธารณสุข). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณ บุญมาก. (2538). *หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรสาธารณสุข*. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารสาธารณสุขทั่วไป มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. กรุงเทพฯ: นำ้กั้งการพิมพ์.
- อาคม ปัญญาแก้ว และประจักษ์ บัวผัน (2554) .*ปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การที่มีผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนอนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น* *วารสารวิจัย มข*: สืบค้นจาก [http //www. resjournal.kku.ac.th/scitech](http://www.resjournal.kku.ac.th/scitech)

- AG Police Patil. (2015) . *Innovative Practices in Employee Relationship Management*. International Journal of Applied Research 2015; 1(11): 46-51: Searching <http://www.allresearchjournal.com/archives/2015/vol1issue11/PartA/9.pdf>
- M.Sudheer Kumar. (2013). *Human resource management practices in multinational companies- a case study in Indian it industry*. International journal of management . Volume 4, Issue 5, September - October (2013), pp. 20-32: Searching <http://www.iaeme.com/MasterAdmin/UploadFolder>
- Wehrich, Heinz, Koontz, Harold. (1993). *Manage A Global Perspective McGraw Hill*. New York : Mc Graw-Hill.

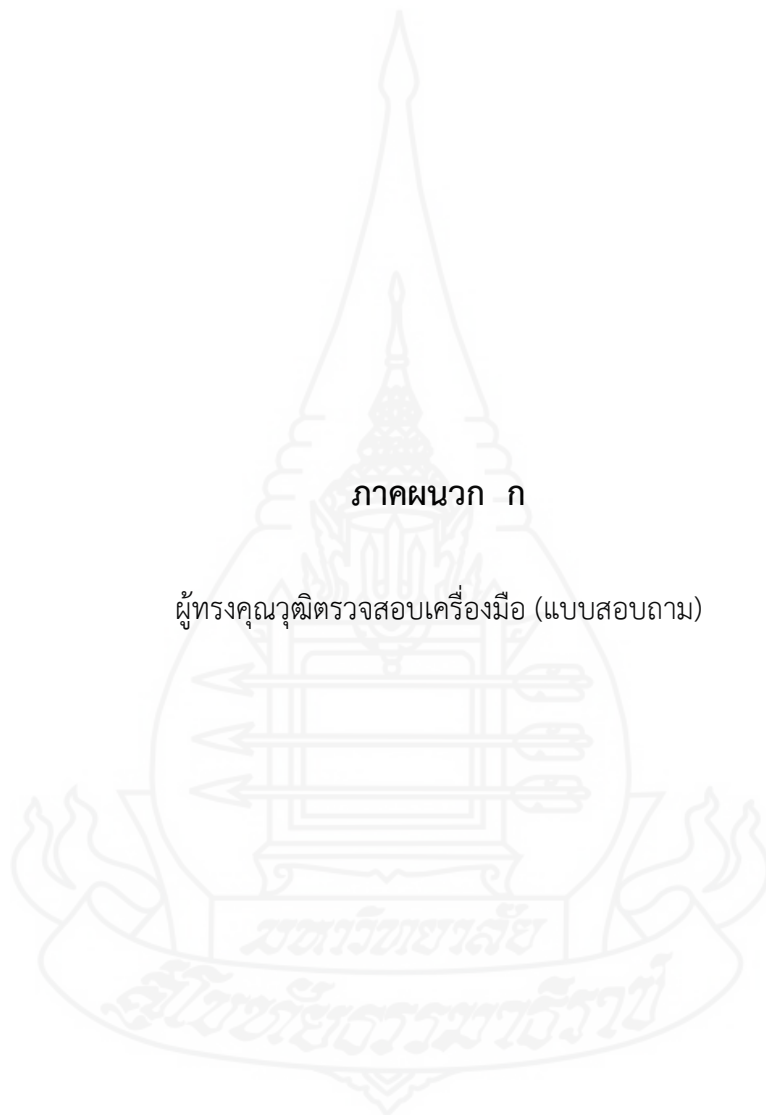

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

คุณประภาส สงธนู	ตำแหน่ง	สาธารณสุขอำเภอปากพะยูน
ภก. พิณจิตินธุ์ เพชรมณี	ตำแหน่ง	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ
ภญ.จามรี ไตรจันทร์	ตำแหน่ง	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหาร
เวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัย
ทางการบริหารกับประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน
จังหวัดพัทลุง มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวกับการบริหารเวชภัณฑ์

2.1 ปัจจัยด้านพัฒนาบุคลากร

2.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ

2.3 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

2.4 ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงาน ณ. หน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน
จังหวัดพัทลุง ทุกท่านในการให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง ข้อมูลจากคำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะ
ถือเป็นความลับ และขอรับรองว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนผลการวิจัยจะ
นำเสนอเป็นข้อมูลทางวิชาการในภาพรวมระดับอำเภอ ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการปรับแผนยุทธศาสตร์
ของเครือข่ายสุขภาพปากพะยูน ในการพัฒนาระบบการบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ
ต่อไป หากท่านมีข้อสงสัยในการตอบแบบสอบถามติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 089-4643540
หรือ 074-699043 ต่อ 107 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สมร บุญวิสูตร

เภสัชกรชำนาญการพิเศษ

โรงพยาบาลปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพ
งานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง กรุณาทำหรือเครื่องหมาย ✓ ลงในวงกลมหน้าข้อความ และเติมข้อมูลในช่องว่างที่ให้ระบุ
คำตอบ

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ ปี (นับจำนวนเต็มเป็นปี ถ้าเศษเกิน 6 เดือนปัดเป็น 1 ปี)
3. ท่านจบการศึกษาสูงสุดระดับใด
 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท
4. ตำแหน่งปัจจุบันของท่าน
 เจ้าพนักงานสาธารณสุข เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข
 นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ
5. อายุราชการของท่าน ปี (นับจำนวนเต็มเป็นปี ถ้าเศษเกิน 6 เดือนปัดเป็น 1

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวกับการบริหารเวชภัณฑ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องด้านขวามือ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางการบริหาร 4 ด้าน
คือ ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านกระบวนการบริหาร ตามความ
คิดเห็นของท่านเพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น และขอให้ตอบทุกข้อ ซึ่งในข้อความข้อหนึ่งๆ จะมีคำตอบ
ให้เลือกตอบดังนี้

สูงสุด	หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นสูงสุด
สูง	หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นค่อนข้างสูง
ปานกลาง	หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นบางส่วน
ต่ำ	หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นค่อนข้างต่ำ
ต่ำสุด	หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นต่ำสุดหรือไม่ปฏิบัติเลย

นิยามศัพท์สำคัญ

เวชภัณฑ์ หมายถึง ยาและเวชภัณฑ์ที่มีค่าใช้จ่าย ที่ใช้ในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพของหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ทั้งนี้ ไม่รวมถึงครุภัณฑ์ทางการแพทย์

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	สูง สุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด
2.1 ปัจจัยด้านพัฒนาบุคลากร					
1.หน่วยงานของท่านมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย					
2.หน่วยงานของท่านมีการดำเนินการตามแผนงานพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสม					
3.หน่วยงานของท่านมีจำนวนบุคลากรที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์					
4.หน่วยงานของท่านส่งเสริมบุคลากรที่ปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ในด้านการพัฒนาความรู้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน					
5.หน่วยงานของท่านมีการสร้างขวัญและแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร					
2.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ (ความหมายรวมถึงเงินบำรุงและงบประมาณอื่นๆ)					
1.หน่วยงานของท่านมีการวางแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน					
2.หน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์					
3.ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาบริหารงบประมาณในการปฏิบัติงานตามแผนรับ-จ่ายเงินบำรุงหรือเงินงบประมาณ					
4.หน่วยงานของท่านมีการควบคุมกำกับการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้					
5.หน่วยงานของท่านดำเนินการถูกต้องตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินบำรุงและงบประมาณในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์					

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	สูง สุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด
2.1 ปัจจัยด้านพัฒนาบุคลากร					
2.3 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์					
1.หน่วยงานของท่านมีการสำรวจความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์					
2.หน่วยงานของท่านมีการจัดทำแผนจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์					
3.หน่วยงานของท่านมีวัสดุอุปกรณ์ เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์					
4.หน่วยงานของท่านบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับงานบริหารเวชภัณฑ์					
ข้อความ	ความคิดเห็น				
	สูง สุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด
2.3 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (ต่อ)					
5.หน่วยงานของท่านจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ชัดเจน เข้าใจง่าย และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ					
2.4 ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร					
1.หน่วยงานของท่านมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน					
2.หน่วยงานของท่านมีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน					
3.ผู้ได้รับมอบหมายงานด้านบริหารเวชภัณฑ์ได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับแนวปฏิบัติงานก่อนได้รับมอบหมายงาน					
4.มีการจัดเก็บข้อมูลและบันทึกรายงานการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์อย่างเป็นระบบ					
5.มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านบริหารเวชภัณฑ์จากผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพงานบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการปฐมภูมิ

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	สูง สุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด
ด้านการเบิก-จ่ายเวชภัณฑ์					
1. การเบิกเวชภัณฑ์ของหน่วยงานมีการใช้ข้อมูลประกอบการคำนวณปริมาณขอเบิกอย่างครบถ้วนเหมาะสม และเบิกเวชภัณฑ์จากโรงพยาบาลแม่ข่ายตามรอบระยะเวลาที่กำหนด					
2. หน่วยงานมีการตรวจสอบเวชภัณฑ์ที่เบิกจากโรงพยาบาลแม่ข่ายครอบคลุมรายการ จำนวน และวันหมดอายุ					
3. หน่วยงานมีระบบการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ที่มีความรัดกุม มีการเก็บเอกสารหลักฐานในการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ทุกครั้ง และลงบันทึกข้อมูลคลังเป็นปัจจุบัน					
4. หน่วยงานมีระบบการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ เป็นไปตามหลัก first in first out					
5. มูลค่าเวชภัณฑ์คงคลังไม่เกินมูลค่าการใช้เฉลี่ยเวลา 3 เดือน					
ข้อความ	ความคิดเห็น				
	สูงที่ สุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด
ด้านการควบคุมเก็บรักษาเวชภัณฑ์					
1. สถานที่เก็บเวชภัณฑ์ : แยกเป็นสัดส่วน สะอาด อากาศถ่ายเท ไม่โดนความร้อนจากแสงแดด ไม่มีความชื้น					
2. สถานที่เก็บเวชภัณฑ์ : ปลอดภัยจากโจรกรรม อุทกภัย และอัคคีภัย					
3. การจัดเรียงเวชภัณฑ์ในคลังเป็นไปตามหลัก First In First Out					
4. อุณหภูมิห้องเก็บเวชภัณฑ์ : ควบคุมให้ไม่เกิน 30 องศาเซลเซียส					
5. อุณหภูมิตู้เย็นเก็บเวชภัณฑ์ : ควบคุมให้อยู่ระหว่าง 2-8 องศาเซลเซียส					

ข้อความ	ความคิดเห็น				
	สูง สุด	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	ต่ำ สุด
6.มีระบบบริหารจัดการเวชภัณฑ์แช่เย็นในกรณีไฟฟ้าดับ					
7.มีระบบเผื่อสำรองป้องกันไม่ให้เวชภัณฑ์เสื่อมสภาพ/หมดอายุ					
8.มีบัญชีควบคุมเวชภัณฑ์ (Stock card หรือบัญชีรับ-จ่าย) และมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน					
9.ข้อมูลเวชภัณฑ์ในระบบคอมพิวเตอร์ มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน					
10.มีระบบการจำหน่าย/ทำลายเวชภัณฑ์ที่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพอย่างถูกต้อง เหมาะสม					

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล	นางสมร บุญวิสูตร
วัน-เดือน-ปี เกิด	15 มกราคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเภสัชศาสตรบัณฑิต คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สถานที่ทำงาน	งานเภสัชกรรมโรงพยาบาลปากพะยูน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
ตำแหน่ง	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ

